

Europos migracijos tinklas

Lietuvos nacionalinis informacijos centras

**METINĖ POLITIKOS ATASKAITA:
MIGRACIJA IR PRIEGLOBSTIS
LIETUVOJE 2008**

VILNIUS, 2009

TURINYS

Santrauka	3
1. Migracijos ir prieglobsčio politika.....	4
1.1. Bendra politinės ir institucinės sistemos struktūra	4
1.2. Politiniai pokyčiai	7
1.3. Instituciniai pokyčiai	8
2. Pokyčiai migraciją ir prieglobstį reguliuojančių įstatymų srityje	10
2.1. Bendra teisinės sistemos struktūra.....	10
2.2. Pagrindinių politinių diskusijų apžvalga	12
2.3. Pokyčiai migracijos ir prieglobsčio srityje	15
2.3.1. Imigracijos kontrolė	15
2.3.2. Ekonominė migracija	18
2.3.2.1. Emigracija	18
2.3.2.2. Imigracija darbo tikslais	22
2.3.3. Šeimos susijungimas.....	27
2.3.4. Kita teisėta migracija	29
2.3.5. Pilietybė ir natūralizacija	29
3. Europos Sąjungos teisės aktų įgyvendinimas.....	32
Metodologija.....	35
Šaltiniai	37

Santrauka

Europos migracijos tinklo Lietuvos Respublikos nacionalinio informacijos centro parengtoje ataskaitoje apie migracijos ir prieglobsčio padėtį Lietuvoje apžvelgti 2008 metų svarbiausi politiniai įvykiai, labiausiai viešojoje erdvėje diskutuoti klausimai ir svarbiausi sprendimai dėl teisinio reguliavimo keitimo ar nustatymo migracijos srityje.

Vienas svarbiausių 2008 įvykių - rinkimai į Lietuvos Respublikos Seimą. Po rinkimų suformuota nauja Lietuvos Respublikos Vyriausybė. Lietuvos Respublikos Seimas pritarė Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008-2012 metų programai, kurioje išdėstytos ir Vyriausybės veiklos gairės migracijos politikos srityje.

Institucijose, įgyvendinančiose valstybės migracijos politiką, įvyko struktūrinių pasikeitimų. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijoje įsteigtas Ekonominės migracijos skyrius, Valstybės sienos apsaugos tarnyboje prie Vidaus reikalų ministerijos – Nelegalios migracijos ir kontrolės valdyba, turinti savo skyrius rinktinėse.

Politiniu lygiu ir visuomenės diskutuota dėl Lietuvos Respublikos pilietybės santykių teisinio reguliavimo, susijusio su dvigubos pilietybės atveju nustatymu. Vienu svarbiausių įvykių laikytinas Lietuvos įsiliejimas į Šengeno erdvę. 2008 metais didėjant darbo jėgos imigracijai į Lietuvą iš trečiųjų šalių viešojoje erdvėje keltas klausimas dėl Lietuvos imigracijos politikos. Dėl darbdaviams atstovaujančių organizacijų lobizmo svarstytas palankesnių atvykimo sąlygų užsieniečių (ypač aukštos kvalifikacijos specialistų) šeimos nariams nustatymo klausimas. Nemažai dėmesio skirta piliečių emigracijos problematikai ir reemigracijos skatinimui. Ataskaitos 2.3 dalyje detaliau apžvelgti priimti ar svarstyti sprendimai dėl teisinio reguliavimo keitimo: priimtos Užsieniečių teisinės padėties įstatymo pataisos, perkeliančios Šengeno teisyno nuostatas; patvirtintos Lietuvos imigracijos politikos gairės; imtasi teisinių priemonių, lengvinančių asmenų iš trečiųjų šalių įdarbinimą; svarstyti pasiūlymai Užsieniečių teisinės padėties įstatyme nustatyti palankesnes atvykimo sąlygas užsieniečių šeimos nariams; nustatyta teisinių priemonių, įgyvendinančių Ekonominės migracijos reguliavimo strategiją; priimta nauja Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo redakcija. Ataskaitos 3 dalyje pateikiama informacija apie ES teisės aktų perkėlimą ir įgyvendinimą.

Rengiant ataskaitą remtasi oficialiais dokumentais ir kitais viešais informacijos šaltiniais, tarp jų žiniasklaidos priemonėmis skelbta informacija ir vertinimai.

Ataskaitoje išdėstyta nuomonė nėra oficiali valstybės ir jos institucijų pozicija nagrinėjamaiais klausimais.

1. Migracijos ir prieglobsčio politika

Šioje dalyje apžvelgiama Lietuvos Respublikos politinė sistema, pristatomos migracijos bei prieglobsčio valstybės politiką formuojančios ir įgyvendinančios institucijos. Pateikta trumpa informacija apie nagrinėjamoju laikotarpiu įvykusius politinius pokyčius valstybėje – Lietuvos Respublikos Seimo rinkimus ir suformuotos naujos Lietuvos Respublikos Vyriausybės programines nuostatas dėl migracijos politikos. Apžvelgiami įvykę pasikeitimai 2008 metais institucijose, veikiančiose migracijos srityje.

1.1. Bendra politinės ir institucinės sistemos struktūra

1992 m. spalio 25 d. referendumu priimtos Lietuvos Respublikos Konstitucijos¹ 1 straipsnyje nustatyta, kad Lietuvos valstybė yra nepriklausoma demokratinė respublika. Konstitucijos 5 straipsnyje įtvirtintas valstybės valdžių padalijimo principas: „Valstybės valdžia Lietuvoje vykdo Seimas, Respublikos Prezidentas ir Vyriausybė, Teismas.“ Įstatymų leidžiamoji, vykdomoji ir teisminė valdžios atskirtos, pakankamai savarankiškos, bet kartu turi būti ir jų pusiausvyra. Kiekviena valstybės valdžia užima tam tikrą vietą valstybės valdžios sistemoje ir atlieka tik jai būdingas funkcijas. **Lietuvos Respublikos Seimą** sudaro tautos atstovai – 141 Seimo narys, renkami ketveriems metams remiantis visuotine, lygia, tiesiogine rinkimų teise ir slaptu balsavimu. Lietuvos Respublikos Seimas leidžia įstatymus, prižiūri Vyriausybės veiklą, sprendžia kitus Konstitucijoje numatytus klausimus. **Respublikos Prezidentas** – valstybės vadovas, kurį renka Lietuvos Respublikos piliečiai penkeriems metams, remiantis visuotine, lygia ir tiesiogine rinkimų teise, slaptu balsavimu. Respublikos Prezidentas atstovauja valstybei, sprendžia pagrindinius užsienio politikos klausimus, Lietuvos Respublikos Seimo pritarimu skiria Ministrą Pirmininką, pasirašo ir skelbia Seimo priimtus įstatymus arba motyvuotai gražina juos Seimui pakartotinai svarstyti, įgyvendina kitus Konstitucijoje ir įstatymuose nustatytus įgaliojimus. Respublikos Prezidentas įgyvendindamas jam suteiktus įgaliojimus leidžia aktus-dekretus. **Lietuvos Respublikos Vyriausybė** yra vykdomoji tvarkomoji šalies institucija, įgyvendinanti valstybinį valdymą, vykdanči įstatymus ir kitus teisės aktus, tvarkanti krašto reikalus, koordinuojanti

¹ Lietuvos Respublikos Konstitucija, Valstybės žinios, 1992, Nr. 33-1014

ministerijų ir kitų Vyriausybės įstaigų veiklą, vykdanči kitas pareigas, kurias jai paveda Konstitucija ir įstatymai. Vyriausybė – kolegiali bendros kompetencijos institucija. Ją sudaro Ministras Pirmininkas ir ministrai. Vyriausybė solidariai atsako Seimui už bendrą Vyriausybės veiklą. Ministrai, vadovaudami jiems pavestoms valdymo sritims, yra atsakingi Seimui, Respublikos Prezidentui ir tiesiogiai pavaldūs Ministrui Pirmininkui. Seimas, pritardamas Vyriausybės programai, kuri vertintina kaip teisinis dokumentas, kuriame išdėstytos tam tikro laikotarpio valstybės veiklos gairės, Vyriausybei suteikia įgaliojimus veikti. Konstitucinėje valdžių struktūroje įtvirtinta, kad tik Seimo pasitikėjimą turinti Vyriausybė gali vykdyti savo įgaliojimus.

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad pagal Lietuvos Respublikos Konstitucijoje nustatytą valdžios institucijų kompetenciją Lietuvos valstybės valdymo modelis priskirtinas parlamentinės respublikos valdymo formai. Kartu pabrėžė, kad mūsų valstybės valdymo formai būdingi ir kai kurie vadinamosios mišriosios (pusiau prezidentinės) valdymo formos ypatumai. Tai atsispindi Seimo, valstybės vadovo – Respublikos Prezidento, Vyriausybės įgaliojimuose bei jų tarpusavio santykių teisinėje konstrukcijoje. Lietuvos konstitucinėje sistemoje yra įtvirtintas Vyriausybės atsakingumo Seimui principas, lemiantis atitinkamą Vyriausybės sudarymo būdą².

Minėtos valstybės valdžios institucijos – Lietuvos Respublikos Seimas, Respublikos Prezidentas ir Vyriausybė, įgyvendindami Konstitucijos ir įstatymų suteiktus įgaliojimus, ir yra migracijos bei prieglobsčio valstybės politiką formuojančios institucijos.

Pagrindinė institucija, įgyvendinanti valstybės migracijos ir prieglobsčio politiką, yra **Vidaus reikalų ministerija**³. Šiai ministerijai pavesta dalyvauti formuojant ir įgyvendinant valstybės politiką migracijos srityje, organizuoti valstybinį migracijos reguliavimą, be kita ko, ji paskirta atsakinga institucija administruoti Išorės sienų fondą ir Europos gražinimo fondą pagal Solidarumo ir migracijos srautų valdymo bendrąją programą. **Migracijos departamentas**⁴ yra įstaiga prie Vidaus reikalų ministerijos, įgyvendinanti valstybės politiką vizų ir imigracijos, prieglobsčio ir Lietuvos Respublikos pilietybės procedūrų, asmens tapatybę ir pilietybę patvirtinančių dokumentų, kelionės dokumentų, leidimų gyventi Lietuvoje ir kitų dokumentų išdavimo ir apskaitos ir laisvo asmenų judėjimo srityse. **Valstybės sienos apsaugos**

² Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1998 m. sausio 10 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 1996 m. gruodžio 10 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“ atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Valstybės žinios, 1998, Nr. 5-99);

³ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. kovo 14 d. nutarimu Nr. 291 (Valstybės žinios, 2001, 24-794; 2008, Nr. 46-1722);

⁴ Migracijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2000 m. spalio 6 d. įsakymu Nr. 388 (Valstybės žinios, 2000, Nr. 86-2639; 2008, Nr. 88-3538);

tarnyba⁵ yra įstaiga prie Vidaus reikalų ministerijos, įgyvendinanti valstybės sienos apsaugą ir jos kirtimo kontrolę, dalyvaujanti įgyvendinant valstybinę migracijos kontrolę. Šiai tarnybai pavaldus **Užsieniečių registracijos centras**⁶, skirtas sulaikytiems neteisėtai esantiems ar neteisėtai atvykusiems į Lietuvą užsieniečiams laikyti, taip pat prieglobsčio prašytojams apgyvendinti jų prašymų dėl prieglobsčio nagrinėjimo metu. **Policijos departamentas**⁷ yra įstaiga prie Vidaus reikalų ministerijos, kuriai pavesta kontroliuoti užsieniečių teisėtą buvimą ir gyvenimą Lietuvos Respublikoje. Šis departamentas organizuoja ir įgyvendina teritorinių policijos įstaigų, kurių sudėtyje yra migracijos padaliniai, valdymą. **Teritorinių policijos įstaigų migracijos padaliniai**⁸ vykdo jiems pavestas migracijos srities įgyvendinimo funkcijas (priima asmenų prašymus dėl Lietuvos Respublikos pilietybės, leidimo gyventi Lietuvos Respublikoje išdavimo, išduoda asmens dokumentus ir kt.).

Užsienio reikalų ministerija⁹ dalyvauja formuojant ir įgyvendinant Lietuvos Respublikos vizų politiką, išduoda diplomatinis pasus, vizas, sudaro tarptautines sutartis vizų režimo, per Lietuvos Respublikos diplomatinės atstovybes ir konsulines įstaigas užsienio šalyse rūpinasi ryšių palaikymo su lietuviais užsienyje klausimais.

Tautinių mažumų ir išeivijos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės¹⁰ dalyvauja formuojant ir įgyvendinant valstybinę tautinių santykių darnumo politiką, formuoja ir įgyvendina valstybinę ryšių su užsienyje gyvenančiais lietuviais ir išeiviais iš Lietuvos politiką.

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija¹¹ įgyvendina darbo ir socialinės apsaugos politiką, paskirta administruoti Solidarumo ir migracijos srautų valdymo bendrosios programos Europos pabėgėlių fondo ir Europos fondo trečiųjų šalių piliečių integracijai programas. Ši ministerija atsakinga už pabėgėlių ir trečiųjų šalių piliečių ir asmenų be pilietybės, kurie pagal nacionalinius teisės aktus naudojami kita tarptautinės apsaugos forma Lietuvos Respublikoje,

⁵ Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. vasario 22 d. nutarimu Nr. 194 (Valstybės žinios, 2001, Nr. 18-556; 2008, Nr. 40-1459);

⁶ Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Užsieniečių registracijos centro nuostatai, patvirtinti Valstybės sienos apsaugos tarnybos vado 2007 m. gruodžio 29 d. įsakymu Nr. 4-1220 (Valstybės žinios, 2008, Nr. 5-180);

⁷ Policijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. sausio 29 d. nutarimu Nr. 98 (Valstybės žinios, 2001, Nr. 10-294);

⁸ Pavyzdiniai teritorinių policijos įstaigų viešosios policijos migracijos skyrių, poskyrių, grupių ir pasų poskyrių nuostatai, patvirtinti Lietuvos policijos generalinio komisaro 2007 m. birželio 18 d. įsakymu Nr. 5-V-403 (Valstybės žinios, 2007, Nr. 99-4038);

⁹ Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. rugsėjo 25 d. nutarimu Nr. 1155 (Valstybės žinios, 1998, Nr. 85-2378; 2008, Nr. 49-1827);

¹⁰ Tautinių mažumų ir išeivijos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. lapkričio 24 d. nutarimu Nr. 1370 (Valstybės žinios, 1998, Nr. 105-2914; 2003, Nr. 17-733);

¹¹ Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. liepos 17 d. nutarimu Nr. 892 (Valstybės žinios, 1998, Nr. 66-1916; 2008, Nr. 46-1793);

socialinę integraciją. Kalbant apie trečiųjų šalių piliečių integraciją, pažymėtina tai, kad įvairios institucijos tam tikru būdu prisideda prie teisėtai Lietuvoje gyvenančių trečiųjų šalių piliečių integracijos, tačiau **Lietuvoje nėra institucijos, atsakingos už trečiųjų šalių piliečių integracijos koordinavimą**. Socialinės apsaugos ir darbo ministras tvirtina profesijų, kurių darbuotojų trūksta Lietuvos Respublikoje, sąrašą pagal ekonominės veiklos rūšis kiekvienam metų pusmečiui. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos įsteigtas **Pabėgėlių priėmimo centras**¹², skirtas organizuoti ir įgyvendinti prieglobstį gavusių užsieniečių socialinę integraciją, laikinai apgyvendinti nelydimus nepilnamečius užsieniečius, kol nagrinėjami jų prašymai suteikti prieglobstį Lietuvos Respublikoje. **Valstybinė darbo inspekcija**¹³ prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos koordinuoja vykdomus nelegalaus darbo reiškinių kontrolės veiksmus. **Lietuvos darbo birža**¹⁴ – įstaiga prie šios ministerijos, išduoda leidimus dirbti trečiųjų valstybių piliečiams.

Detalesnė informacija apie institucijas, dalyvaujančias įgyvendinant valstybės migracijos ir prieglobsčio politiką, ir jų vykdomas funkcijas buvo pateikta studijoje „*The organization of Asylum and Migration Policies in the Republic of Lithuania*“.

1.2. Politiniai pokyčiai

2008 m. spalio 12 d. vykusiuose visuotiniuose rinkimuose (2008 m. spalio 26 d. vienmandatėse apygardose vyko antrasis turas) išrinktas 2008-2012 m. kadencijos Lietuvos Respublikos Seimas (141 Lietuvos Respublikos Seimo narys). Daugiausia mandatų per rinkimus gavusi Lietuvos konservatorių – Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų frakcija (45 vietos), bendrai 20 mandatų gavusios tradicinės liberaliosios partijos (Liberalų sąjūdis ir Liberalų ir centro sąjunga) ir 16 mandatų gavusi nauja, 2008 m. gegužės 25 d. įsteigta, Tautos prisikėlimo partija, suformavo koaliciją, pavadintą „Permainų koalicija“.

Respublikos Prezidento 2008 m. lapkričio 28 d. dekretu¹⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės vadovu (Ministru Pirmininku) paskirtas Lietuvos konservatorių lyderis Andrius Kubilius. Respublikos Prezidento 2008 m. gruodžio 4 d. dekretu¹⁶ patvirtinta naujos Lietuvos

¹² Pabėgėlių priėmimo centro nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2005 m. rugpjūčio 18 d. įsakymu Nr. A1-234 (Valstybės žinios, 2005, Nr. 102-3795);

¹³ Valstybinės darbo inspekcijos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2009 m. gegužės 12 d. įsakymu Nr. A1-316 (Valstybės žinios, 2009, Nr. 58-2262);

¹⁴ Lietuvos darbo biržos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. lapkričio 13 d. įsakymu Nr. A1-306 (Valstybės žinios, 2006, Nr. 125-4774);

¹⁵ Valstybės žinios, 2008, Nr. 138-5452;

¹⁶ Valstybės žinios, 2008, Nr. 140-5543;

Vyriausybės sudėtis. Lietuvos Respublikos Seimas 2008 m. gruodžio 9 d. nutarimu¹⁷ pritarė Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008-2012 metų programai. Šioje programoje pirmą kartą atskiru skyriumi išdėstytos Vyriausybės veiklos gairės migracijos politikos srityje:

- kryptingai ir aktyviai dalyvauti formuojant Europos Sąjungos imigracijos ir prieglobsčio politiką;
- aiškiau reglamentuoti užsieniečių atvykimo įsidarbinimo tikslais tvarką, laikantis principo, kad trečiųjų šalių piliečių dalyvavimas darbo rinkoje neturėtų skatinti Lietuvos gyventojus išvykti; siekti išsaugoti nacionalinę kompetenciją reguliuojant ekonominę imigraciją ir prieglobsčio suteikimą;
- formuoti bendrą valstybės migracijos procesų reguliavimo politiką;
- supaprastinti sąlygas užsienio šalių aukštos kvalifikacijos specialistams ir jų šeimos nariams atvykti į Lietuvą;
- stiprinti nelegalios migracijos prevenciją ir kontrolę.

Viešojo saugumo srityje deklaruojama, jog išskirtinis dėmesys bus skiriamas prekybos žmonėmis, nelegalios migracijos klausimams. Ypatingai pabrėžiama opi Lietuvai emigracijos problema, deklaruojamas siekis parengti priemones, užtikrinančias kiek įmanoma efektyvesnę migracijos ir emigracijos procesų valdymą bei didesnės dalies emigravusių šalies gyventojų susigrąžinimą, spręsti aktualias specialistų emigracijos prevencijos problemas.

1.3. Instituciniai pokyčiai

Esminių pasikeitimų 2008 metais institucijose, dirbančiose migracijos ir prieglobsčio srityje, nebuvo. Paminėtini tik Socialinės apsaugos ir darbo ministerijoje ir Valstybės sienos apsaugos tarnyboje prie Vidaus reikalų ministerijos įvykę struktūriniai pokyčiai.

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijoje nuo 2008 m. vasario 1 d. įsteigtas Ekonominės migracijos skyrius¹⁸, kuriam pavesta dalyvauti formuojant ir įgyvendinant Lietuvos Respublikos ekonominės migracijos ir darbuotojų migrantų socialinės apsaugos politiką, užtikrinti ekonominės migracijos ir darbuotojų migrantų socialinės apsaugos politikos įgyvendinimą ministerijos kompetencijai priklausančiose socialinės apsaugos ir darbo srityse, organizuoti ir koordinuoti Ekonominės migracijos reguliavimo strategijos¹⁹ įgyvendinimą bei teikti pasiūlymus dėl jos

¹⁷ Valstybės žinios, 2008, Nr. 146-5870;

¹⁸ Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Ekonominės migracijos skyriaus nuostatai, patvirtinti 2009 m. vasario 20 d. įsakymu Nr. A1-60

¹⁹ Ekonominės migracijos reguliavimo strategija, apimanti 2007-2012 metų laikotarpį, buvo patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. balandžio 25 d. nutarimu Nr. 416 (Valstybės žinios, 2007, Nr. 49-1897)

tobulinimo. Apie ekonominę migraciją ir Ekonominės migracijos reguliavimo strategijos įgyvendinimą kalbama ataskaitos 2.3.2 skyriuje.

Pokyčiai Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos struktūroje susiję su kontrolės prie Europos Sąjungos vidaus sienų panaikinimu. Lietuvai dar rengiantis tapti pilnateise Šengeno erdvės nare, Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Vidaus reikalų ministerijos, nuolat stiprindama bendrijos išorės sienų su Baltarusijos Respublika ir Rusijos Federacija apsaugą, nuosekliai ruošėsi tinkamai įgyvendinti alternatyvų vykstančiųjų kontrolės mechanizmą prie vidaus sienų su Latvija ir Lenkija. Pagal vidaus reikalų ministro patvirtintą²⁰ Kontrolės prie Lietuvos Respublikos vidaus Europos Sąjungos sienų panaikinimo ir kompetentingų institucijų veiklos pasienio regionuose stiprinimo koncepciją, Valstybės sienos apsaugos tarnyboje prie Vidaus reikalų ministerijos nuo 2008 m. sausio 1 d. įsteigti **nelegalios migracijos prevencijos ir kontrolės padaliniai**, kuriems pavesta sustiprinti nelegalios migracijos procesų kontrolę, operatyvinę veiklą ir išorės sienų apsaugą. Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos centrinėje įstaigoje įsteigta **Nelegalios migracijos ir kontrolės valdyba**, turinti savo skyrius rinktinėse. Įgyvendinant nelegalios migracijos prevenciją ir kontrolę renkama, kaupiama ir sisteminama informacija apie nelegalią migraciją, jos priežastis, būdus ir formas, rengiama prognozė apie nelegalią migraciją, kartu su policija ir kitomis institucijomis organizuojamos ir įgyvendinamos nelegalios migracijos prevencijos priemonės, organizuojamas ir vykdomas užsieniečių išsiuntimas iš Lietuvos, kontroliuojama, kaip vykdomi sprendimai dėl užsieniečių išvykimo iš Lietuvos, vykdomi pasirinktiniai patikrinimai magistraliniuose keliuose prie Europos Sąjungos sienų, informacijos, susijusios su užsieniečių neteisėtu buvimu šalies viduje, tikrinimas.

Tai, kad būtina stiprinti užsieniečių teisėto buvimą ir gyvenimo kontrolę, rodo ir statistiniai duomenys. Lietuvos įsiliejimas į Šengeno erdvę atvėrė kelią laisvai judėti joje ne tik teisėtai esantiems ar gyvenantiems asmenims, bet ir nelegaliems migrantams. Lietuvai tapus pilnateise Šengeno erdvės dalimi išaugo sulaikomų neteisėtai šalyje esančių ar per ją bandančių vykti užsieniečių. 2008 metais prie valstybės sienos ir šalies viduje iš viso nustatyta 3017 asmenų, kurie pažeidė buvimą ir vykimą per Lietuvą tvarką. Tuo tarpu, 2007 metais, kai Lietuva dar nepriklausė Šengeno erdvei, sulaikyti 1231 tokie asmenys. Pažymėtina, kad 2008 metais daugiausiai užsieniečių, pažeidusių vykimo ar buvimą Lietuvoje tvarką, nustatyta šalies viduje – 1644²¹. Pagal Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos pateiktą informaciją²², didžiausią nelegalių imigrantų skaičių sudarė asmenys, teisėtai atvykę į Lietuvą ir joje užsibuvę

²⁰ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2006 m. liepos 17 d. įsakymas Nr. 1V-272

²¹ Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos duomenys

²² http://www.pasienis.lt/lit/Neteisetai_per_Lietuva_vykusiu_ar_joje_b/2526

ilgiau nei galioja jų turėtos vizos (*overstayer*). Nustatyti atvejai, kuomet tokie asmenys nelegaliai dirbo ar mėgino įsidarbinti Lietuvoje. Taip pat pastebėta, kad daugėjo pasieniečių sulaikomų asmenų, neteisėtai Šengeno erdvėje besinaudojusių suklastotais dokumentais. Dalis neteisėtai Šengeno erdvėje atsidūrusių užsieniečių Lietuva naudojosi kaip tranzitine valstybe, per kurią buvo mėginama vykti į kitas Vakarų Europos šalis. Pavyzdžiui, keturi Sirijos piliečiai, neteisėtai iš Rusijos patekę į Latviją, lengvaisiais automobiliais buvo gabenami per Lietuvą į Lenkiją²³. Dalis trečiųjų šalių piliečių Šengeno vizas gaudavo apgaule, t. y. pateikdami duomenis vizai gauti tokie asmenys Lietuvą nurodydavo kaip galutinį kelionės tikslą, tačiau pasieniečiai nustatė tokių asmenų, kurie vos tik atvykę į Lietuvą jau bandė išvykti į kitą Šengeno erdvės valstybę. Dalis tokių asmenų, gavusių vizas apgaulės būdu, net nevyko į Lietuvą, o iškart skrido į kitas Europos Sąjungos valstybes, kur bandė nelegaliai įsidarbinti arba pateikė prašymus gauti prieglobstį. Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos duomenimis, tokiu būdu neteisėtai Šengeno erdvėje dažniausiai pasilikti mėgino Armėnijos, Kirgizijos, Kazachstano, Baltarusijos, Uzbekistano ir Tadžikistano piliečiai. Neretai Šengeno erdvei nepriklausančių valstybių piliečiai teisėtai atvyksta į Lietuvą su savo valstybės išduotais pasais, po to siekdami tęsti kelionę į pageidaujama valstybę panaudoja suklastotą kaip Šengeno valstybės išduotą dokumentą arba jo dalį²⁴.

2. Pokyčiai migraciją ir prieglobstį reguliuojančių įstatymų srityje

Šioje dalyje nurodyti pagrindiniai teisės aktai, reguliuojantys migracijos, prieglobsčio suteikimo ir kitus teisinius santykius migracijos srityje, apžvelgiami viešojoje erdvėje labiausiai diskutuoti klausimai, svarbiausi šiose srityse priimti sprendimai, susiję su teisinio reguliavimo keitimu.

2.1. Bendra teisinės sistemos struktūra

Pagrindinis šalies įstatymas yra **Lietuvos Respublikos Konstitucija**²⁵, kuri yra tiesiogiai taikomas aktas, kiekvienas savo teises gali ginti ja remdamasis. Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintos nuostatos dėl Lietuvos Respublikos pilietybės (pavyzdžiui, nuostata, ribojanti teisę piliečiui turėti ir kitos valstybės pilietybę), visų asmenų lygybės prieš įstatymą, teisės laisvai pasirinkti gyvenamąją vietą, nuostatos, draudžiančios diskriminaciją dėl lyties, rasės,

²³ http://www.pasienis.lt/popup2.php?m_news_id=2234&tmpl_name=m_news_print_form

²⁴ http://www.pasienis.lt/lit/Neteisetai_per_Lietuva_vykusiu_ar_joje_b/2526

²⁵ Valstybės žinios, 1992, Nr. 33-1014;

tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, ir kitos. Įgyvendindamas Lietuvos Respublikos Konstitucijos suteiktus įgaliojimus Respublikos Prezidentas pasirašo Lietuvos Respublikos tarptautines sutartis ir teikia jas Seimui ratifikuoti, **Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo**²⁶ nustatyta tvarka teikia Lietuvos Respublikos pilietybę. Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymas nustato Lietuvos Respublikos pilietybės įgijimo ir netekimo pagrindus, sąlygas ir tvarką, reguliuoja kitus Lietuvos Respublikos pilietybės santykius.

Užsieniečių teisinės padėties įstatymas²⁷ reglamentuoja trečiųjų šalių piliečių (užsieniečių ir asmenų be pilietybės) atvykimo į Lietuvos Respubliką, buvimo ir gyvenimo Lietuvos Respublikoje, išvykimo, prieglobsčio Lietuvos Respublikoje suteikimo, integracijos, taip pat Europos Sąjungos valstybių narių piliečių ir jų šeimos narių atvykimo ir gyvenimo Lietuvos Respublikoje klausimus.

Valstybės sienos ir jos apsaugos įstatymas²⁸ nustato Lietuvos Respublikos valstybės sienos ir pasienio teisinius režimus, reglamentuoja pasienio kontrolės punktų veiklą ir valstybės sienos apsaugos organizavimą.

Lietuvos Respublikos konsulinis statutas²⁹ nustato konsulinių funkcijų atlikimo sąlygas ir tvarką. Konsuliniai pareigūnai sprendžia vizų išdavimo klausimus, priima prašymus dėl Lietuvos Respublikos pilietybės, leidimo gyventi Lietuvos Respublikoje, paso išdavimo, atlieka kitas konsulines funkcijas.

Lietuvos Respublikos gyventojų registro įstatymas³⁰ reglamentuoja Lietuvos Respublikos gyventojų registro, kuriame kaupiami Lietuvos Respublikos piliečių, asmenų be pilietybės ir kitų valstybių piliečių, deklaruojančių gyvenamąją vietą Lietuvoje ar registruojančių asmens civilinės būklės pasikeitimus Lietuvos Respublikos institucijose duomenys, tvarkymą.

Lietuvos Respublikos paso įstatymas³¹ ir **Lietuvos Respublikos asmens tapatybės kortelės įstatymas**³² reglamentuoja paso ir asmens tapatybės kortelės išdavimo piliečiams sąlygas ir tvarką.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė yra nustačiusi Lietuvos Respublikos pilietybės dokumentų rengimo taisykles, prisiekimo Lietuvos Respublikai taisykles, valstybinės kalbos ir Lietuvos Respublikos Konstitucijos pagrindų egzaminų ir jų išlaikymą patvirtinančių pažymėjimų išdavimo tvarką, įsteigusi Užsieniečių registrą, patvirtinusi užsienio valstybių piliečių ir asmenų be

²⁶ Valstybės žinios, 2002, Nr. 95-4087; 2008, Nr. 83-3293;

²⁷ Valstybės žinios, 2004, Nr. 73-2539;

²⁸ Valstybės žinios, 2000, Nr. 42-1192;

²⁹ Valstybės žinios, 1995, Nr. 43-1047; 2006, Nr. 68-2492;

³⁰ Valstybės žinios, 1992, Nr. 5-78; 1999, Nr. 28-793;

³¹ Valstybės žinios, 2001, Nr. 99-3524;

³² Valstybės žinios, 2001, Nr. 97-3417;

pilietybės studijų Lietuvos aukštosiose mokyklose taisykles, reglamentavusi klausimus, susijusius su užsieniečių sveikatos draudimu, nustačiusi užsieniečių, kuriems draudžiama atvykti į Lietuvos Respubliką, nacionalinio sąrašo sudarymo, tvarkymo ir duomenų iš šio sąrašo teikimo centrinei Šengeno informacinei sistemai tvarką, priėmusi kitus teisės aktus, įgyvendinančius aukščiau nurodytuosius įstatymus.

Ministrai pagal nustatytą kompetenciją reglamentuoja įstatymų nuostatas įgyvendinančias procedūras. Pavyzdžiui:

- vidaus reikalų ministras nustato užsieniečių prašymų suteikti prieglobstį nagrinėjimo, sprendimų priėmimo ir jų vykdymo tvarką, leidimų laikinai ir nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje užsieniečiams išdavimo tvarką, kelionės dokumentų išdavimo tvarką, sprendimų dėl užsieniečių įpareigojimo išvykti, išsiuntimo, grąžinimo ir vykimo tranzitu per Lietuvos Respublikos teritoriją priėmimo ir jų vykdymo taisykles,

- vidaus reikalų ministras kartu su užsienio reikalų ministru reglamentuoja procedūras, susijusias su vizų išdavimu,

- socialinės apsaugos ir darbo ministras – leidimo dirbti užsieniečiams išdavimo sąlygas ir tvarką.

2.2. Pagrindinių politinių diskusijų apžvalga

Daugiausia diskusijų ir emocijų 2008 metais neabejotinai kėlė **Lietuvos Respublikos pilietybės teisinių santykių dėl dvigubos pilietybės suregulavimo klausimas**. Politikai, teisininkai, plačioji visuomenė, Pasaulio lietuvių bendruomenė³³, vienijanti 41 užsienio šalyje ar krašte veikiančias lietuvių bendruomenes, plačiai diskutavo dėl keičiamo Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo nuostatų, susijusių su atveju, kada Lietuvos Respublikos pilietis kartu gali būti ir kitos valstybės pilietis, nustatymu. Lietuvos Respublikos Konstitucijoje nustatyta, kad išskyrus įstatymo nustatytus atskirus atvejus, niekas negali kartu būti Lietuvos Respublikos ir kitos valstybės pilietis. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas išaiškino, kad ši nuostata reiškia, jog dvigubos pilietybės atvejai turi būti ypač reti – išimtiniai, ir konstatavo, kad daugelis Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo nuostatų, kurios Lietuvos Respublikos piliečiui leidžia turėti ir kitos valstybės pilietybę, prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai. Gausiai užsienio valstybėse gyvenantiems lietuviams ir pastaraisiais metais emigravusiems piliečiams toks teisinis reguliavimas atima galimybę turėti kitos šalies pilietybę ir išsaugoti Lietuvos pilietybę. Užsienio valstybėse gyvenantys lietuviai ir jų palikuonys, turėdami kitos šalies pilietybę, negali susigrąžinti Lietuvos

³³ <http://www.plbe.org/>

pilietybės, o naujai išvykusieji piliečiai, kurie įgyja buvimo valstybės pilietybę, praranda turėtą Lietuvos pilietybę. Pasaulio lietuvių bendruomenės nuomone įstatymu turi būti leista visiems lietuvių kilmės piliečiams išlaikyti savo prigimtinę teisę – Lietuvos pilietybę. Teisininkų nuomone, laikantis Konstitucijos, toks reguliavimas negalimas. Politikai reiškia skirtingas nuomones dėl galimo dvigubos pilietybės klausimo sprendimo, vieni išryškindami labiau emocinį, kiti – teisinį aspektą.

Parengti naują Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymą, kuris atitiktų Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintą dvigubą pilietybę ribojančią nuostatą ir Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo išaiškinimą šiuo klausimu, 2008 metais bandė dvi darbo grupės. Lietuvos Respublikos Seimas 2008 m. birželio 30 d. priėmė Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo pakeitimo įstatymą, tačiau Lietuvos Respublikos Prezidentas jį vetavo, kaip pernelyg išplečiantį dvigubos pilietybės atvejų ratą, ir dėl to galimai neatitinkantį Konstitucijos. Nustatytas Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo galiojimo terminas – iki 2010 m. sausio 1 d. Iki šios datos turėtų būti priimtas naujas įstatymas.

Taip pat aktyviai diskutuojama dėl Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintos dvigubą pilietybę ribojančios nuostatos keitimo. Tačiau ši Lietuvos Respublikos Konstitucijos nuostata gali būti pakeista tik referendumu, o vieningo politinio apsisprendimo dėl referendumo šiuo klausimu rengimo nėra.

Lietuvos piliečių emigracija, ypač išaugusi Lietuvai tapus Europos Sąjungos valstybe nare, – tai klausimas, diskutuojamas viešojoje erdvėje įvairiais su šiuo reiškiniu susijusiais aspektais ne vienerius metus. Apžvelgiamais metais buvo įgyvendinama nemažai priemonių, skirtų piliečių reemigracijai skatinti. Tiesa, optimistinių reemigracijos rezultatų nepasiekta, tačiau galima pastebėti tai, kad pastaraisiais metais žiniasklaida skiria gerokai daugiau dėmesio piliečių emigracijos klausimams, atsirado atskiros rubrikos, televizijos laidos, skirtos emigracijos ir emigrantų problematikai.

Vienas svarbiausių 2008 metų įvykių – **Lietuvos įsiliejimas į Šengeno erdvę**, neabejotinai palankiai buvo vertinamas viešojoje erdvėje. Tačiau vizų išdavimo sąlygų ir ženklus mokesčio padidėjimas kaimyninių šalių (Baltarusijos ir Rusijos) gyventojams, sukėlė Lietuvos įmonių, ypač teikiančių turizmo, sveikatingumo paslaugas, nepasitenkinimą, Lietuvos pusės pasienio gyventojų nuogąstavimus dėl socialinių ryšių su Baltarusijos pusėje gyvenančiais artimaisiais apsunkinimo. Juolab, kad iš Baltarusijos pusės buvo sulaukta atitinkamo atsakymo – vizų pabranginimo kaimyninių naujųjų Šengeno valstybių narių piliečiams. Iki šiol vizų kainos kaimyninių šalių piliečiams klausimas yra aktualus ir keliamas įvairaus lygmens politikų bei suinteresuotų grupių.

2008 metais augant darbo jėgos poreikiui, darbdavių interesams atstovaujanti organizacija aštriai kritikavo³⁴ (žiniasklaidoje, susitikimuose su politikais, valstybės institucijų atstovais) **Lietuvos Respublikos užsieniečių teisinės padėties įstatymo nuostatas, ribojančias galimybę atvykusiems į Lietuvą dirbti užsieniečiams (ypač aukštos kvalifikacijos darbuotojams) kartu atsivežti šeimos narius**. Pagal nustatytą teisinį reguliavimą šeimos nariai pas Lietuvoje dirbantį užsienietį gali atvykti po dvejų metų. Buvo teigiama, kad toks įstatymas stabdo investicijas, mažina Lietuvos įmonių galimybės pritraukti trūkstamus specialistus. Tačiau 2008m. svarstant Užsieniečių teisinės padėties įstatymo pataisas Lietuvos Respublikos Seime siūlymams nustatyti švelnesnes užsieniečio šeimos narių atvykimo sąlygas nebuvo pritarta.

Augant imigracijai, o metų bėgyje ir pradėjus blogėti Lietuvos ekonominei situacijai, viešojoje erdvėje iškilo gana aštrių **pasisakymų dėl imigrantų iš trečiųjų šalių keliamų grėsmių** ir būgštavimų, ar apskritai darbo jėgos iš trečiųjų šalių imigracija yra kontroliuojama, ar valstybė yra pasirengusi spręsti šios tendencijos sukeltas problemas, užtikrinti, kad imigrantai nebūtų darbdavio išnaudojami. Prabilta apie vis dažniau pasitaikančius darbo imigrantų išnaudojimo, neteisėto darbo atvejus. 2008 metais nustatyta gerokai daugiau neteisėtai Lietuvoje dirbusių užsieniečių – 161 (2007 metais buvo nustatyta 18 užsieniečių)³⁵. Ypač plačiai diskutuota dėl konkretaus Kinijos piliečių „vergovės“ atvejo. Vilniaus miesto vyriausiojo policijos komisariato viešosios policijos Migracijos tarnybos viršininkas ir Valstybinės darbo inspekcijos atstovas, surengtoje spaudos konferencijoje pranešė³⁶, kad įmonė, iš Kinijos legaliai atsivežusi kvalifikuotų statybų darbininkų, kurie pagal sutartis su darbdaviu turėjo dirbti statybose, juos išnuomavo kitoms įmonėms dirbti paukštynuose, ir net viešai skelbė, kad teikia kinų darbininkų nuomos paslaugas. Tuo tarpu kinai gyveno ir dirbo žeminančiomis sąlygomis. Spaudos konferencijos metu neišvengta kritiškų pasisakymų apskritai apie užsieniečių įdarbinimą, akcentuojant imigracijos grėsmes. Valstybės institucijos atstovų išsakyta pozicija dėl kitataučių atvykimo į Lietuvą sulaukė policijos generalinio komisaro reakcijos ir vidaus reikalų ministro prašymo įvertinti šiuos pasisakymus. Tačiau pastebėtina, kad tokie pareiškimai atspindi visuomenės nepakankamą toleranciją užsieniečių atžvilgiu bei vyraujančius nuogastavimus dėl darbo imigrantų. Etninių tyrimų centro 2008 metų pradžioje vykdytas visuomenės požiūrio į darbo migrantus tyrimas³⁷ parodė, kad žmonės baiminasi,

³⁴ pvz., Investuotojų forumo 2008 m. kovo 28 d. raštas, adresuotas Lietuvos Respublikos Vyriausybei, kuriuo siūloma keisti įstatymu nustatytą reguliavimą, kuris kaip pažymima rašte, ypač nepalankus užsienio investuotojams, užsienio šalių specialistams, įmonių vadovams, steigėjams bei akcininkams, atvykstantiems laikinai gyventi ir dirbti Lietuvoje, netgi iš tų šalių, kurių piliečiams yra taikomas bevizis įvažiavimo į šalį režimas, pvz., JAV, Kanados, Japonijos, Korėjos, Australijos piliečiams.

³⁵ Valstybinės darbo inspekcijos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos metinių ataskaitų duomenys

³⁶ <http://www.vilnius.policija.lt/index.php?lang=1&sid=142&tid=1496>

³⁷ <http://www.ces.lt/news.php?strid=4298&id=4352>

kad imigrantai gali sukelti socialinius neramumus (taip nurodė 62 procentai apklaustųjų), nors ir sutiko, kad trūkstant darbo jėgos, užsieniečiams reikėtų leisti įsidarbinti (61 procentas respondentų). Tarptautinės migracijos organizacijos Vilniaus biuras organizavo apskritojo stalo diskusiją „Kinijos piliečių legalus / nelegalus atvežimas ir darbas Lietuvoje: problemos ir galimi sprendimo būdai“, kviesdamas institucijų atstovus konstruktyviai diskusijai sprendžiant šį konkretų migrantų atvejį, ieškant galimų teisinio reguliavimo ar institucijų veiksmų spragų, keliant darbdavių atsakomybės dėl galimo darbo imigrantų išnaudojimo, atstovavimo imigrantų interesams tokioje situacijoje klausimus, bei siekiant užkirsti kelią panašioms situacijoms ateityje. Tai paskatino tolimesnes diskusijas, ar Lietuvos Respublikos darbo nuomos įstatymo projekte, kuris turi būti parengtas pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintą Lietuvos Respublikos darbo nuomos įstatymo koncepciją³⁸ ir kuriuo numatoma įtvirtinti darbo nuomos teisinių santykių teisinio reguliavimo pagrindus, turi būti taikomas atvykusiems dirbti užsieniečiams. Pradėta garsiau kalbėti apie tai, kad **integracijos politikos nebuvimas** gali turėti nepageidautinų socialinių pasekmių, be to būtina spęsti dėl ilgalaikės migracijos strategijos parengimo.

2.3. Pokyčiai migracijos ir prieglobsčio srityje

Šioje ataskaitos dalyje apžvelgiami aktualiausi įvykiai migracijos politikos srityje. Vienas iš jų – Lietuvos įsiliejimas į Šengeno erdvę. Sprendimai ir įgyvendinamos priemonės ekonominės migracijos reguliavimo srityje pateikiami Lietuvos piliečių emigracijos ir darbo jėgos iš trečiųjų šalių imigracijos aspektais. Pateikiami plačiai diskutuoti, taip pat ir politiniu lygiu, palankesnių atvykimo sąlygų užsieniečių (ypač aukštos kvalifikacijos specialistų) šeimos nariams nustatymo ir Lietuvos Respublikos pilietybės teisinio reguliavimo keitimo klausimai.

2.3.1. Imigracijos kontrolė

Vienu svarbiausių 2008 metų politiniu įvykiu laikytinas Lietuvos Respublikos įsiliejimas į Šengeno erdvę. Atsižvelgiant į Tarybos 2007 m. gruodžio 6 d. sprendimą 2007/801/EB dėl Šengeno *acquis* nuostatų visapusio taikymo Čekijos Respublikoje, Estijos Respublikoje, Latvijos Respublikoje, Lietuvos Respublikoje, Vengrijos Respublikoje, Maltos Respublikoje, Lenkijos Respublikoje, Slovėnijos Respublikoje ir Slovakijos Respublikoje³⁹, Lietuva įvykdė visas sąlygas ir

³⁸ Valstybės žinios, 2007, Nr. 67-2619

³⁹ OL 2007 L 323, p. 34

tapo visateise Šengeno erdvės nare. Nuo 2007 m. gruodžio 21 d. buvo panaikinta asmenų kontrolė prie Europos Sąjungos vidaus sausumos sienų ir jūrų uostuose, o nuo 2008 m. kovo 30 d. – asmenų kontrolė oro uostuose. Panaikinus asmenų kontrolę oro uostuose, buvo užbaigtas Lietuvos Respublikos stojimo į Šengeno erdvę procesas. Pagal viešosios nuomonės tyrimus, atliktus Viešosios nuomonės ir rinkos tyrimų centro „Vilmorus“ 2008 m. birželio ir lapkričio mėn., į klausimą, kokia su ES susijusi informacija labiausia domina, 41 proc. respondentų pažymėjo, kad jiems aktuali informacija apie narystę Šengeno erdvėje⁴⁰.

2008 m. vasario 23 d. įsigaliojo Užsieniečių teisinės padėties įstatymo pataisai⁴¹, kuriomis į nacionalinę teisę perkeltos Šengeno teisyno nuostatos migracijos srityje.

2008 m. balandžio 1 d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Vengrijos Respublikos Vyriausybės susitarimas dėl abipusio atstovavimo tvarkant vizas ir renkant biometrinius duomenis diplomatinėse atstovybėse ir konsulinėse įstaigose⁴². Lietuvai atstovauja Vengrijos vizų tarnybos, reziduojančios Bosnijoje ir Hercegovinoje (Sarajeve), Indonezijoje (Džakartoje), Irane (Teherane), Kuboje (Havanoje), Makedonijoje (Skopjėje), Nigerijoje (Abudžoje), Pakistane (Islamabade), Pietų Afrikoje (Pretorijoje), Saudo Arabijoje (Rijade), Serbijoje (Belgrade). Nuo 2009 m. sausio 1 d. Bendras prašymų centras (Common Application Centre), veikiantis Slovėnijos Respublikos ambasadoje Juodkalnijoje, pradėjo atstovauti Lietuvos Respublikai išduodant Šengeno vizas Juodkalnijoje, Podgoricoje⁴³.

Tačiau tebelieka aktualus ir viešojoje erdvėje, turizmo įmonių ir kitų suinteresuotų grupių bei įvairaus lygmens politikų keliamas Šengeno vizų išdavimo Baltarusijos Respublikos piliečiams klausimas. 2007 m. gruodžio 21 d. išsiplėtus Šengeno erdvei vizų kaina baltarusiams į kaimynines Lietuvą, Latviją ir Lenkiją, išaugo nuo 5 eurų už vienkartinę vizą iki 60 eurų, sugriežtėjo jų išdavimo formalumai. Tuo tarpu Rusijos, Ukrainos, Gruzijos, Moldovos piliečiai moka 35 eurus už vizas, remdamiesi dvišaliais susitarimais, pasirašytais su Europos Sąjunga. Šį klausimą Lietuvos atstovai ne kartą kėlė ir Europos Parlamente. Pasak Lietuvos europarlamentarės dr. Laimos Andrikienės, „Vizų kainų klausimas išlieka aktualus kalbant ne tik apie Baltarusiją, bet ir apie Ukrainą. Faktas, kad Ukrainos piliečiai už Šengeno vizą moka 35 eurus, dar neišsprendžia problemos, nes vizų palengvinimo režimas galioja tik nedidelėms Ukrainos piliečių grupėms. O Baltarusijos atvejis dar iškalbingesnis – baltarusiai už Šengeno vizą moka brangiausiai – 60 eurų, tiksliau – tai yra kaina, kurią jie moka už A.Lukašenkos diktatūrą.“ „Lenkija, Lietuva ir Latvija kasmet baltarusiams išduodavo 400 000 vizų, ir tai yra tris kartus daugiau nei išduodavo visos

⁴⁰ <http://www.euro.lt/lt/naujienos/apie-lietuvos-naryste-europos-sajungoje/naujienos/3767/>

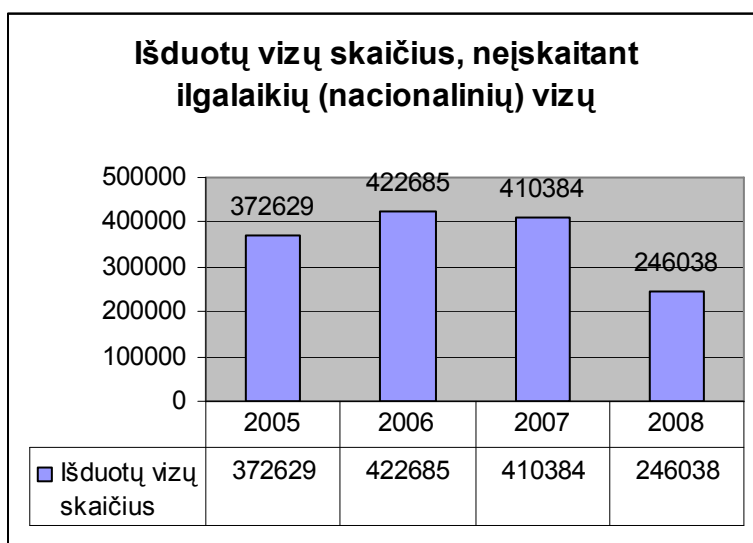
⁴¹ Valstybės žinios, 2008, Nr. 22-803

⁴² Valstybės žinios, 2008, Nr. 69-2622

⁴³ <http://www.urm.lt/index.php?-1747844331>

senosios Šengeno valstybės kartu paėmus⁴⁴, - pastebėjo dr. Laima Andrikiene. Atitinkamai 2008 m. vasarį Baltarusija pabrangino vizas naujų Šengeno narių – kaimyninių valstybių piliečiams: už vienkartinę vizą Lietuvos gyventojai moka 25 eurų, daugkartinę – 150 eurų. Įsigiję vizą Šengeno valstybių piliečiai gali vykti tik į Baltarusiją. Tuo tarpu Baltarusijos gyventojai, įsigiję vizą už 60 eurų, gali vykti į visas Šengeno erdvės valstybes. Be to, baimintasi, kad pabrangusios vizos gerokai sumažins atvykstančiųjų iš Baltarusijos turistų, taip pat vykstančių į Lietuvos sanatorijas, skaičių, o tai turės neigiamos įtakos šalies įmonių verslui. Lietuvos vizų tarnybų 2008 metais išduotų vizų skaičius, lyginant su ankstesniais metais, gerokai sumažėjo.

Išduotų vizų skaičius⁴⁵

Siekdama palengvinti pasienyje gyvenančių asmenų judėjimą ir įgyvendinti 2006 m. gruodžio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1931/2006⁴⁶, nustatantį vietinio eismo per valstybių narių išorines sausumos sienas taisykles ir iš dalies keičiantį Šengeno konvencijos nuostatas, Lietuva 2008 metais vykdė intensyvias technines konsultacijas su Baltarusijos Respublika ir Rusijos Federacija dėl vietinio eismo per sieną susitarimų sudarymo. Pasirašius minėtus susitarimus (susitarimai įsigalios po Lietuvos Respublikos Konstitucijoje numatytos ratifikavimo procedūros), bus kuriama vietinio eismo per sieną sistema, kuri užtikrins, kad Lietuvos Respublikos siena su kaimyninėmis Baltarusijos Respublikos ir Rusijos Federacijos valstybėmis nebūtų kliūtis socialiniams, ekonominiams ir kultūriniais ryšiams tarp šių valstybių pasienio gyventojų plėtotis, taip pat užkirsti kelią nelegaliai migracijai iš pasienio teritorijų.

44

http://www.laimaandrikiene.lt/naujienos/visa/?no_cache=1&L=0&tx_ttnews%5Bmonth%5D=04&tx_ttnews%5Byear%5D=2008&tx_ttnews%5Btt_news%5D=228&tx_ttnews%5BbackPid%5D=51&cHash=3fca3b36e0

⁴⁵ Pagal kasmetinio Migracijos metraščio duomenis

⁴⁶ OL 2006 L 405, p. 1

Atsižvelgdamas į Lietuvos Respublikos Vyriausybės pavedimą⁴⁷ vidaus reikalų ministras 2008 m. kovo 3 d. sudarė darbo grupę⁴⁸, kuriai pavedė per du mėnesius nuo Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Baltarusijos Respublikos Vyriausybės susitarimo dėl vietinio eismo per valstybės sieną pasirašymo dienos pateikti pasiūlymus dėl šio susitarimo įgyvendinimo. Lietuvos Respublikos Vyriausybė⁴⁹ pavedė Vidaus reikalų ministerijai pasirengti pagal savo kompetenciją įgyvendinti ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Rusijos Federacijos Vyriausybės susitarimą dėl vietinio eismo per valstybės sieną.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Rusijos Federacijos Vyriausybės bei Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Baltarusijos Respublikos Vyriausybės susitarimus dėl vietinio eismo per valstybės sieną numatoma pasirašyti iki 2009 metų pabaigos. Vykdomas pasirengimas šiems susitarimams įgyvendinti, vidaus reikalų ministro sudarytai darbo grupei pavesta koordinuoti darbus, taip pat teisės aktų, susijusių su numatomų pasirašyti dvišalių susitarimų įgyvendinimu, projektų parengimą, organizuoti investicinių projektų, susijusių su vietinio eismo per valstybės sieną įgyvendinimu, parengimą. Pasienio gyventojams, kurie dėl teisėtų priežasčių turi dažnai kirsti išorinę sausumos sieną naudodamiesi vietinio eismo per sieną režimu, bus išduodami vietinio eismo per sieną leidimai.

2.3.2. Ekonominė migracija

2.3.2.1. Emigracija

Lietuvos gyventojų emigracija ir gyventojų skaičiaus mažėjimas – nuolat akcentuojamas socialinis rizikos veiksnys. Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės duomenimis 1992 m. pradžioje Lietuvoje gyveno 3 706,3 tūkst. gyventojų, 2007 m. pradžioje – 3384,9 tūkst., o 2009 metų – 3350,1 tūkst. gyventojų arba 16,5 tūkst. mažiau negu 2008 metų pradžioje. Gyventojų mažėjo dėl dviejų priežasčių – mažo gimstamumo ir emigracijos. *Eurostat* duomenimis, jei ir toliau išliks tokios pačios demografinės tendencijos, Lietuvoje 2050 m. gyvens tik 2,8 mln. gyventojų.

Nuo 1990 metų, skaičiuojant deklaruotą ir nedeklaruotą išvykimą, iš Lietuvos išvyko apie 470 tūkst. šalies gyventojų (imigravo 95 tūkst. žmonių)⁵⁰. Lietuvai tapus Europos Sąjungos valstybe nare vyko masinė piliečių ekonominė emigracija į kitas Europos Sąjungos valstybes (daugiausia Jungtinę Karalystę, Airiją, Vokietiją, Ispaniją). Darbo jėgos emigracija, ypač aukštos kvalifikacijos

⁴⁷ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. gruodžio 19 d. posėdžio protokolas Nr. 50

⁴⁸ Vidaus reikalų ministro 2008 m. kovo 3 d. įsakymas Nr. 1V-74

⁴⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. kovo 26 d. posėdžio protokolas Nr. 12

⁵⁰ Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės duomenys

specialistų, tapo grėsmingu ekonomikos plėtros stabdžiu. Valstybė neteko kvalifikuotų sveikatos, švietimo sektoriaus darbuotojų, mokslininkų. Ryškėjo socialinės Lietuvoje likusių vaikų, kurių tėvai išvyko iš šalies darbo tikslais, problemos.

Siekiant išvengti neigiamų migracijos proceso padarinių, tenkinti Lietuvos darbo rinkos poreikius, skatinti ekonominius migrantus grįžti į Tėvynę, buvo įgyvendinama Lietuvos Respublikos Vyriausybės dar 2007 metais patvirtinta⁵¹ Ekonominės migracijos reguliavimo strategija ir vykdomos Ekonominės migracijos reguliavimo strategijos įgyvendinimo priemonių 2007–2008 metų plane numatytos priemonės. Pagal Ekonominės migracijos reguliavimo strategiją pusiausvyra darbo rinkoje turi būti palaikoma, skatinant vidinį darbo jėgos mobilumą, palaikant ryšius ir susigrąžinant išvykusius dirbti į užsienio šalis Lietuvos gyventojus. Taip pat numatyta galimybė darbo jėgos poreikį patenkinti pasinaudojant darbo jėga iš trečiųjų šalių, tačiau pasitelkiant ją tik tuose sektoriuose, kuriuose identifikuotas vietinės ir kitų Europos Sąjungos valstybių narių darbo jėgos trūkumas, ribojantis įmonių veiklos galimybes, ir ribotam darbo sutarčių laikotarpiui, atsižvelgiant į grįžtančios emigravusios vietinės darbo jėgos srautus. Lietuvos Respublikos Vyriausybė⁵² yra sudariusi Ekonominės migracijos reikalų komisiją (jos nariais yra vyriausybinių institucijų ir nevyriausybinių organizacijų atstovai), kuriai pavesta koordinuoti valstybės valdymo institucijų ir įstaigų bei organizacijų veiklą ekonominės migracijos srityje, teikti išvadas ir pasiūlymus dėl veiklos ekonominės migracijos srityje tobulinimo, skatinti grįžtamosios migracijos idėjos propagavimą ir toleranciją ekonominės migracijos reiškiniams. 2008 metais ši Komisija rinkosi į du posėdžius, didžiausią dėmesį skiriant Lietuvos piliečių reemigracijos ir kvalifikuotos darbo jėgos susigrąžinimo klausimams.

Įgyvendinant Ekonominės migracijos reguliavimo strategijos keliamus uždavinius, visų pirma skatinant ekonominius migrantus grįžti į Tėvynę, atlikta kvalifikuotų Lietuvos viešojo sektoriaus darbuotojų išvykimo dirbti į užsienį priežasčių analizė, išleistas ir platintas išsamus informacinis leidinys, skirtas pageidaujantiems grįžti į Lietuvą migrantams, išnagrinėta institucijų atsakomybė ir funkcijos, susijusios su ekonomine migracija, įgyvendinamas socialinės apsaugos ir darbo ministro patvirtintas 2008–2012 metų ekonominės migracijos tyrimų planas⁵³. Siekiant švelninti neigiamas nuostatas dėl Lietuvos ekonominės, socialinės ir politinės būklės, buvo rengiama ir teikiama informacija apie teigiamus socialinius ir ekonominius pokyčius Lietuvoje, apie grįžimo į Lietuvą ir investavimo joje galimybes. Siekdama mažinti nemotyvuotą emigraciją ir galimą neteisėto darbo užsienyje pavojų, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija rengė ir platino

⁵¹ Valstybės žinios, 2007, Nr. 49-1897

⁵² Valstybės žinios, 2007, Nr. 91-3630

⁵³ Valstybės žinios, 2007, Nr. 121-4968

informaciją apie teisėtas įsidarbinimo galimybes užsienio valstybėse, gyvenimo ir darbo sąlygas emigracijoje. Lietuvos darbo birža teikė informaciją ir konsultavo įsidarbinimo, profesinio mokymo, verslo steigimo ir plėtros sąlygų Lietuvoje klausimais. Parengta speciali informavimo, konsultavimo, darbo paieškos ir profesinio mokymo (perkvalifikavimo) programa, skirta užsienyje gyvenantiems ir ieškantiems darbo Lietuvoje iš Lietuvos išvykusiems piliečiams. Konsultacijas išvykstantiems, grįžtantiems asmenims, taip pat imigrantams, prieglobsčio prašytojams, nukentėjusiems nuo prekybos žmonėmis asmenims teikė Tarptautinės migracijos organizacijos Vilniaus biuro įsteigtas Migracijos informacijos centras⁵⁴.

2008 m. pavasarį pradėtas įgyvendinti Europos socialinio fondo lėšomis finansuojamas Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos projektas „Teigiama Lietuvos ir Lietuvos ekonominių migrantų įvaizdžio formavimas siekiant skatinti grįžimą“, kurio tikslas – skatinti asmenų, išvykusių iš Lietuvos dėl ekonominių priežasčių, sugrįžimą ir jų integraciją į darbo rinką bei vykdyti ekonominės migracijos prevenciją. 2008 m. lapkričio 21–23 d. surengtos darbo mugės dviejuose Airijos miestuose (Dubline ir Monaghane) ir konsultacijos Jungtinėje Karalystėje (Londone ir Birmingame), kurių metu Lietuvos institucijų atstovai konsultavo emigravusius piliečius apie gyvenimą ir darbą Lietuvoje, situaciją Lietuvos darbo rinkoje bei kitais aktualiais klausimais, emigrantai buvo skatinami grįžti į Lietuvą.

Įgyvendindami Ekonominės migracijos reguliavimo strategiją, buvo vykdomas projektas „Protų susigrąžinimo programos parengimas ir įgyvendinimas“, kuriuo siekta paskatinti aukštos kvalifikacijos specialistus grįžti į Lietuvą. Įgyvendinant šį projektą, 2007–2008 m. buvo organizuojami užsienyje mokslinį darbą dirbančių Lietuvos piliečių vizitai į Lietuvos mokslo ir studijų institucijas (projekte dalyvavo 66 šiuo metu užsienyje dirbantys Lietuvos tyrėjai, 19 Lietuvos mokslo ir studijų institucijų, po šių vizitų 4 mokslininkai grįžo dirbti į Lietuvos mokslo ir studijų institucijas). Šio projekto rezultatų pagrindu švietimo ir mokslo ministras 2008 m. lapkričio 20 d. patvirtino Protų susigrąžinimo ir pritraukimo programą⁵⁵, skirtą ne tik susigrąžinti iš Lietuvos išvykusius protus, bet ir pritraukti užsienio šalių mokslininkus ir tyrėjus.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2008 m. liepos 23 d. nutarimu⁵⁶ patvirtino Ilgalaike valstybės santykių su užsienio lietuviais 2008–2020 metų strategiją ir sudarė šios strategijos koordinavimo ir priežiūros komisiją. Pagrindinis šios strategijos tikslas – padėti užsienyje gyvenantiems lietuviams išsaugoti tautinį tapatumą, ryšius su Lietuva, kultūrą, kalbą bei parengti šiuo metu užsienyje gyvenančius lietuvių kilmės vaikus ateityje grįžti į Lietuvą, tokiu būdu didinant

⁵⁴ <http://infocentras.iom.lt/>

⁵⁵ Valstybės žinios, 2008, Nr. 138-5459

⁵⁶ Valstybės žinios, 2008, Nr. 91-3633

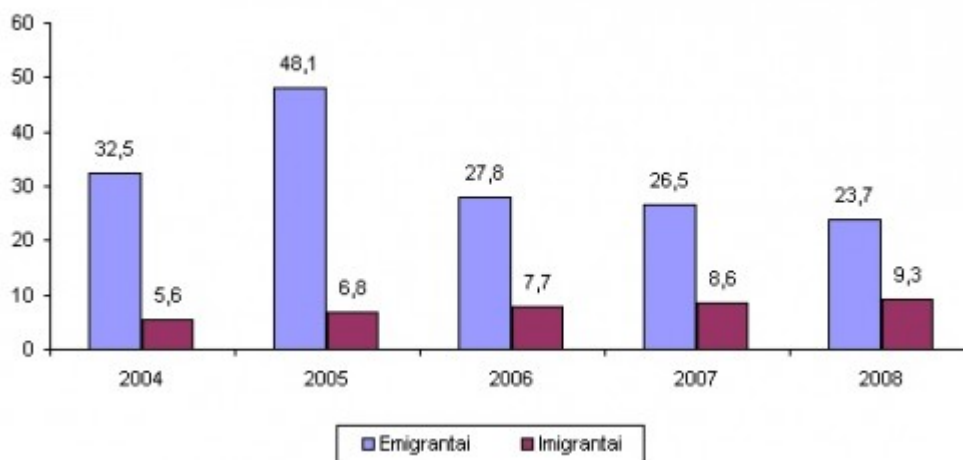
pasirengimą reemigruoti ir reintegruoti į Lietuvos gyvenimą. Aktyviai šios strategijos projekto svarstyme dalyvavo ir Pasaulio lietuvių bendruomenė.

Siekdama įvertinti esamus ekonominės migracijos procesus, tarptautinės migracijos apimtį, pagrindines demografines, socialines ekonomines migrantų charakteristikas, ekonominės migracijos įtaką Lietuvos gyventojų skaičiui ir struktūrai, demografinėi, socialinei ekonominei šalies raidai ir užsienio lietuvių būklei, numatyti pokyčius ir tendencijas šiose srityse, Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2008 m. rugsėjo 24 d. patvirtino Ekonominės migracijos procesų ir užsienio lietuvių būklės stebėsenos, analizės ir prognozavimo tvarką⁵⁷.

2008 metų pabaigoje pagrindiniu darbo rinkos rizikos veiksniu tapo didėjantis nedarbas. Eurostato duomenimis, 2008 metų gruodį šis rodiklis padidėjo iki 8 procentų, taigi tapo didesnis negu ES (7,4 procento). Siekiant sudaryti sąlygas, skatinančias darbo jėgos migraciją šalies viduje, 2008 metais buvo įgyvendinamos Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu⁵⁸ patvirtintos Darbo jėgos migracijos šalies viduje skatinimo 2008–2010 metų programos priemonės.

2008 metais piliečių emigracija kiek sumažėjo, o Lietuvos piliečių grįžtamoji imigracija padidėjo. 2008 metais iš Lietuvos į užsienį gyventi išvyko 23,7 tūkst. gyventojų, tai 2,8 tūkst. mažiau negu 2007 metais, o imigravo – 9,3 tūkst. žmonių, tai 0,7 tūkst. daugiau negu 2007 metais. Didžiąją dalį migrantų sudarė Lietuvos piliečiai (2008 metais – 79 proc. emigrantų, 68 proc. imigrantų). Beveik 70 procentų grįžtančių į Lietuvą jos piliečių buvo ne vyresni kaip 35 metų⁵⁹. Tačiau nors grįžtančių Lietuvos Respublikos piliečių daugėja, lyginant jų skaičių su emigrantų srautais, neigiamas migracijos saldo išlieka pakankamai ženklus.

Lietuvos gyventojų tarptautinė migracija 2004–2008 m., skaičius (tūkst.)⁶⁰

⁵⁷ Valstybės žinios, 2008, Nr. 114-4363

⁵⁸ Valstybės žinios, 2008, Nr. 85-3378

⁵⁹ Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės duomenys

⁶⁰ Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės vertinimai, remiantis gyvenamosios vietos deklaravimo duomenimis ir emigracijos tyrimo rezultatais

Manytina, kad viena iš reemigracijos priežasčių yra ir pokyčiai kitų šalių darbo rinkose, kuriuos sukėlė pasaulinė ekonominė krizė. 2008 metais sumažėjo emigrantų į Lietuvą siunčiamų pinigų srautai. Vidutinė pervedama suma sumažėjo daugiau nei 20 proc. Bendra Lietuvos gyventojus iš užsienio pasiekusi pavedimų suma per vienuolika 2008 metų mėnesių, lyginant su tuo pačiu 2007 metų laikotarpiu, sumažėjo 156,5 mln. litų⁶¹.

Viešosios politikos ir vadybos institutas atliko Ekonominės migracijos reguliavimo strategijos efektyvumo tyrimą, kurio pagrindinis tikslas – parengti pasiūlymus dėl Ekonominės migracijos reguliavimo strategijos įgyvendinimo priemonių plano 2009–2012 metais. Pirmame tyrimo etape 2008 m. buvo tirtos Lietuvos gyventojų migracijos tendencijos ir grįžimą skatinantys veiksniai, vertintos Ekonominės migracijos reguliavimo strategijos priemonės ir jų efektyvumas⁶². Vykdamas šį tyrimą pirmą kartą Lietuvoje atlikta reprezentatyvi grįžusių ekonominių migrantų apklausa, taip pat apklausti užsienyje gyvenantys Lietuvos emigrantai. Tyrimo metu, be kita ko, buvo nustatyta, kad į Lietuvą anksčiau ar vėliau planuoja grįžti trečdalis šiuo metu užsienyje gyvenančių lietuvių, o norą grįžti lemia emociniai, šeiminiai veiksniai (artimųjų ilgesys, šeiminių aplinkybės, noras gyventi savo kultūrinėje aplinkoje). Pasak tyrėjų, valstybė neturi kurti dirbtinių kliūčių ar dirbtinai įtikinėti, kad gyventojai neišvažiuotų, o svarbus valstybės dėmesys visiems savo piliečiams, bendros padėties šalyje gerinimas, rūpestis išvykusiųjų teisėmis, teikiant jiems reikiama informaciją ir pagalbą⁶³. Taip pat labai svarbus ir Lietuvoje gyvenančiųjų palankaus požiūrio į emigrantus formavimas, informacijos apie piliečius emigracijoje sklaida.

2.3.2.2. Imigracija darbo tikslais

Imigracijos į Lietuvą mastai nėra labai dideli, tačiau pastebimi augantys imigraciniai srautai. Nors didžiąją dalį imigrantų sudaro į Lietuvą grįžtantys lietuviai (apie 70 proc. imigravusių sudaro Lietuvos Respublikos pilietybę turintys asmenys), imigrantų iš trečiųjų šalių taip pat daugėja.

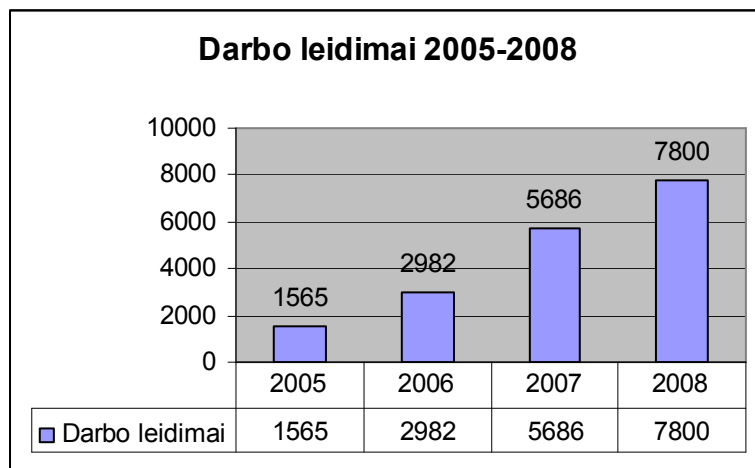
Dėl darbo jėgos paklausos augimo ir emigracijos pastaraisiais metais nuolat augo darbo jėgos imigracija į Lietuvą iš trečiųjų šalių. Tai rodo didėjantis užsieniečiams išduodamų leidimų dirbti skaičius.

⁶¹ <http://www.swedbank.lt/lt/articles/view/904>

⁶² <http://www.vpvi.lt/assets/Uploads/Ekonominės-migracijos-reguliavimo-strategijos-efektyvumo-vertinimasVPVI2009.pdf>

⁶³ <http://www.balsuok2008.lt/news/daily/emigrants/article.php?id=21632192>

Darbo leidimų, išduotų užsieniečiams skaičius 2005-2008⁶⁴

Per pirmąją 2008 m. pusmetį buvo išduota daugiau leidimų dirbti nei per visus 2007 metus, nepaisant lėtėjančio ekonomikos augimo, gana ilgos ir sudėtingos užsieniečių įdarbinimo administracinės procedūros. Pradėjo rasti įmonių, tarpininkaujančių šalies darbdaviams atrenkant ir atsivežant darbininkus. Daugiausiai leidimų užsieniečiams buvo išduota dirbti statybos (42 proc.) ir paslaugų (39,5 proc.) sektoriuose. Į Lietuvą užsieniečiai atvyko iš 31 šalies, daugiausiai iš Baltarusijos (30 proc.), Turkijos (24 proc.) ir Ukrainos (23 proc.).

Atitinkamai augo išduotų (įskaitant pakeistus) leidimų gyventi šiuo pagrindu skaičius. Migracijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos duomenimis⁶⁵ 2006 m. išduota (pakeista) iš viso 7 096 leidimai laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje, iš jų 2271 – darbo pagrindais; 2007 metais iš 8715 išduotų (pakeistų) leidimų laikinai gyventi – 3371 darbo pagrindais; 2008 metais iš 12 392 išduotų (pakeistų) leidimų laikinai gyventi Lietuvoje, 5969 – dėl darbo Lietuvoje.

Atsižvelgiant į augantį darbo jėgos poreikį, svarstytos galimybės imtis priemonių, palengvinančių asmenų iš trečiųjų šalių įdarbinimą. Stengiantis reaguoti į darbdavių poreikius, susijusius su atsivežtinės darbo jėgos panaudojimu šalies įmonėse, socialinės apsaugos ir darbo ministras tvirtina profesijų, kurių darbuotojų trūksta Lietuvos Respublikoje, sąrašą pagal ekonominės veiklos rūšis kiekvienam metų pusmečiui. Šiuo sąrašu nustatoma, kokių profesijų asmenims gali būti išduodami leidimai darbui Lietuvoje, t. y. kokių profesijų darbuotojų trūksta ir šis trūkumas riboja įmonės veiklos galimybes. Palengvintas darbo leidimo gavimo dokumentų

⁶⁴ Darbo biržos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenys

⁶⁵ Pagal 2006, 2007 ir 2008 metų Migracijos metraščių, kurių rengia Migracijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos, duomenis

tvarkymas aukštos kvalifikacijos darbuotojams. Socialinės apsaugos ir darbo ministras nustatė⁶⁶, kad įdarbinant aukštos kvalifikacijos darbuotojus iš trečiųjų šalių, leidimas dirbti šiems asmenims išduodamas per trumpesnę laiką negu kitiems asmenims (prašymas išduoti leidimą dirbti Lietuvos Respublikoje užsieniečiui turi būti išnagrinėtas ne vėliau kaip per 2 mėnesius, o dėl aukštos kvalifikacijos darbuotojo įdarbinimo – ne vėliau kaip per 1 mėnesį nuo jo gavimo). Siekiant sudaryti palankesnes sąlygas trūkstamai darbo jėgai pritraukti (leidimo gyventi išdavimas darbo tikslu trunka iki 6 mėn.), nustatyta tvarka, pagal kurią užsieniečiams (trečiosios šalies piliečiams), esantiems tokios profesijos, kurios darbuotojų trūksta Lietuvos Respublikoje, sprendimo dėl leidimo laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje priėmimo laikotarpiui (iki 6 mėnesių nuo prašymo išduoti leidimą laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje pateikimo dienos), išduodama nacionalinė daugkartinė (D) viza, suteikianti teisę būti ir dirbti Lietuvoje, o užsieniečiams (trečiųjų šalių piliečiams) – tarptautinio krovinių vežimo transporto priemonės vairuotojams, atvykstantiems dirbti į Lietuvos Respublikos įmonę, vykdančią tarptautinius krovinių vežimus ir pateikusiems dokumentus dėl leidimo laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje išdavimo, – Šengeno daugkartinė trumpalaikė (C) viza, suteikianti galimybę vykdyti tarptautinius pervežimus Šengeno erdvės viduje.

2008 metais išaugusi darbo imigracija ir metų bėgyje prasidėjusi ekonomikos recesija, paskatino diskusijas dėl galimų grėsmių, susijusių su imigracija iš trečiųjų šalių, darbuotojų iš trečiųjų šalių imigracijos kontrolės ir šių darbuotojų teisių apsaugos mechanizmų. Pažymėtina tai, kad teisės aktais nustatyti reikalavimai darbo imigracijai yra gana griežti, trečiosios šalies darbuotojas gali atvykti į šalį dirbti tik gavęs darbo leidimą (darbuotojo atvykimą inicijuoja darbdavys), be to gali dirbti tik tam darbdaviui ir užsiimti tik ta veikla, kuriai išduotas darbo leidimas. Be to, pastebėtina, kad užsieniečiai (įskaitant gyvenančius nuolat, atvykusius visais pagrindais, taip pat ES valstybių narių piliečius) sudaro apie 1 % visų Lietuvos gyventojų. 2008 metais Lietuvoje gyveno 33 400 užsieniečių (iš jų 14 670 – turintys leidimus nuolat gyventi).

Bendras užsieniečių skaičius (tūkst.)⁶⁷

	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Užsieniečiai, tarp jų turintys leidimus gyventi Lietuvos Respublikoje	30,5	30,2	32,6	35,3	33,1	33,4
Gyventojų skaičius	3 462,6	3 445,9	3 425,5	3 403,2	3 384,8	
Užsieniečių sudaroma bendro	0,88	0,88	0,95	1,04	0,98	

⁶⁶ Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2007 m. rugsėjo 28 d. įsakymas Nr. A1-265 „Dėl Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. balandžio 24 d. įsakymo Nr. A1-118 „Dėl Leidimo dirbti užsieniečiams išdavimo sąlygų ir tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“, Valstybės žinios, 2007, Nr. 103-4224

⁶⁷ Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, Asmens dokumentų išrašymo centro prie Vidaus reikalų ministerijos, teritorinių policijos įstaigų migracijos tarnybų duomenys.

gyventojų skaičiaus dalis, procentais						
--	--	--	--	--	--	--

Pasakytina, kad 2008 metais Lietuvos Respublikos imigracijos politikos formavimo klausimams, siekiant nubrėžti tolesnę imigracijos procesų reguliavimo perspektyvą, nemažai dėmesio skyrė politikai, valstybės institucijos ir nevyriausybinės organizacijos.

Užsienio reikalų ministerija kartu su Socialinės apsaugos ir darbo, Ūkio, Vidaus reikalų ir Finansų ministerijomis parengė pasiūlymams dėl darbo jėgos imigracijos iš trečiųjų valstybių politikos principų, kuriems 2008 m. sausio 8 d. posėdyje pritarė Ekonominės migracijos reikalų komisija. 2008 m. pradžioje Užsienio reikalų ministerija inicijavo viešą diskusiją Lietuvos ekonominės migracijos politikos tema, 2008 m. kovo 31 d. surengė „apvaliojo stalo“ diskusiją „Ekonominės migracijos politika Lietuvoje“, kurioje dalyvavo Seimo nariai, Vyriausybės atstovai, Ekonominės migracijos reikalų komisijos nariai, verslo, akademinės visuomenės ir žiniasklaidos atstovai. Tarptautinės migracijos organizacijos Vilniaus biuras 2008 m. balandžio 15 d. organizavo seminarą „Darbo jėgos imigracija iš trečiųjų šalių: Lietuvos poreikiai ir kitų šalių patirtis“, kurioje ekspertai iš užsienio pristatė Čekijos, Airijos ir Kolumbijos vykdomas darbo jėgos migracijos programas. Seminare dalyvavo virš 60 įvairių valstybinių institucijų atstovų, buvo diskutuojama apie Lietuvos darbo rinkos poreikius, darbo jėgos iš trečiųjų šalių imigracijos galimybes ir grėsmes⁶⁸.

Ūkio ministerijos užsakymu Ekonominių ir teisinių konsultacijų centras parengė ir 2008 m. vasario 12 d. pristatė mokslinio tyrimo darbo „Darbo rinkos analizė ir pasiūlymai darbo jėgos trūkumo problemai spręsti, atsižvelgiant į šalies ūkio plėtros prognozę 2008-2015 metams“⁶⁹. Atliktos analizės pagrindu prieita prie išvados, jog Lietuvoje taikoma darbo jėgos iš trečiųjų šalių įvežimo politika atitinka valstybės poreikius ir nereikalauja esminių korekcijų. Imigraciją ir toliau tikslinga laikyti antrine, papildoma darbo rinkos problemų sprendimo priemone. Atsižvelgiant į sisteminių darbo jėgos Lietuvoje trūkumą ir bendrąją ES šalių darbo rinkos politiką, galima prognozuoti, jog net ir nesikeičiant Lietuvos imigracinei politikai, tikėtinas darbo jėgos imigracijos iš ES ir trečiųjų (ne ES) šalių masto Lietuvoje augimas.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos užsakymu Viešosios politikos ir vadybos instituto ekspertai atliko tyrimą „Europos Sąjungos migracijos politikos iniciatyvų poveikis Lietuvai ir Lietuvos tikslai formuojant Europos Sąjungos politiką legalios ir nelegalios migracijos

⁶⁸ <http://www.iom.lt/lt/naujienos/>

⁶⁹ <http://www.ukmin.lt/lt/dokumentai/ziniasklaidai/detail.php?ID=21555>

srityje⁷⁰. Tyrime apibendrintos ir papildytos sukauptos žinios apie Lietuvos poreikius darbo jėgos imigracijos iš trečiųjų šalių srityje. Taip pat šiuo tyrimu siekta suformuoti pagrįstą Lietuvos poziciją, svarstant sezoninės darbo jėgos imigracijos, bendrovių viduje perkeliama asmenų ir apmokamų stažuotojų atvykimo klausimus. Taip pat įvertinti, koks būtų potencialus šių darbuotojų grupių imigraciją reguliuojančių direktyvų poveikis Lietuvai.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2008 m. gruodžio 3 d. nutarimu⁷¹ patvirtino Lietuvos imigracijos politikos gaires, siekiant įtvirtinti svarbiausius Lietuvos imigracijos politikos tikslus, principus, imigracijos politikos vystymo kryptis ir užtikrinti, kad nuosekliai būtų rengiama Lietuvos Respublikos pozicija dėl formuojamos ES imigracijos politikos. Nustatyti šie Lietuvos imigracijos politikos principai:

– trūkstamos darbo jėgos kompensavimo. Nustatyta, kad darbuotojai iš trečiųjų šalių turi būti pasitelkiami kompensuoti trūkstamą darbo jėgą tada, kai šio trūkumo negali kompensuoti vietinė darbo jėga, grįžtantys iš emigracijos darbingi piliečiai arba, įgyvendinant laisvo asmenų judėjimo principą, Europos Sąjungos valstybių narių piliečiai. Prioritetas turi būti teikiamas valstybės ekonominiam aktyvumui didinti, ekonominės emigracijos priežastims mažinti, emigravusių Lietuvos Respublikos piliečių grįžimui skatinti. Imigraciją, kaip darbo jėgos trūkumo mažinimo priemonę, tikslinga ir toliau laikyti antrine, papildoma darbo rinkos ir demografinių problemų sprendimo priemone, o darbo jėgos pritraukimas iš trečiųjų šalių neturi skatinti Lietuvos Respublikos piliečius išvykti;

– selektyvumo ir lankstumo principas. Tikslinga formuoti selektyviai atvirą ir lanksčią darbo rinkos poreikių kitimą reaguojančią Lietuvos imigracijos politiką, ją liberalizuoti taip, kad ji veiksmingai užtikrintų kiekybinę ir kokybinę ekonominių migrantų ir Lietuvos Respublikos darbo rinkos poreikių atitiktį ir tuo prisidėtų prie ūkio konkurencingumo stiprinimo. Pažymėta, kad būtina prognozuoti darbo jėgos poreikį ir vykdyti aktyvią darbo jėgos, ypač aukštos kvalifikacijos darbuotojų, pritraukimo politiką. Dėl panašios gyventojų socialinės sanklodos, mažesnių kultūrinių skirtumų, kalbų mokėjimo, strateginio Lietuvos intereso, susijusio su atitinkamų valstybių europine perspektyva, prioritetinėmis Lietuvai (po ES valstybių) laikytinos rytinių Europos Sąjungos kaimynių (Baltarusijos, Ukrainos, Moldovos), taip pat Pietų Kaukazo valstybių darbo jėgos rinkos;

– suderinamumo principas. Darbo jėgos imigracija turi būti suderinama su galimu emigravusių Lietuvos Respublikos piliečių grįžimu, tai yra būti ribota laiko atžvilgiu, todėl pirmenybę tikslinga teikti trečiųjų šalių piliečių apykaitinei migracijai;

⁷⁰ <http://www.vpvi.lt/lt/es-migracijos-politikos-iniciatyv-poveikis-lietuvai-ir-lietuvos-tikslai-formuojant-es-politik-legalios-ir-nelegalios-migracijos-srityje/?start=15>

⁷¹ Valstybės žinios, 2008, Nr. 143-5706

– integravimo principas. Tikslinga siekti, kad trečiųjų šalių piliečių, įgijusių teisę nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje, integravimas į visuomenę būtų vienas iš svarbiausių veiksmingos ir kryptingos Lietuvos imigracijos politikos pagrindų. Pažymėta, kad būtina rengti ir įgyvendinti integracijos programas, pirmiausia dėmesį skirti lietuvių kalbos mokymui. Kadangi integracija yra dviejų kryptių procesas, taip pat būtina numatyti programas tautiniam ir rasiniam pakantumui Lietuvoje ugdyti;

– kompleksiško principas. Tikslinga stiprinti ūkio konkurencingumo, demografinės politikos, imigracijos politikos ir vystomojo bendradarbiavimo sąsajas.

Vidaus reikalų ministerija kartu su Socialinės apsaugos ir darbo ministerija parengė ir Ministrui Pirmininkui pateikė potvarkio dėl darbo grupės Lietuvos bendros migracijos politikos strategijos rengimo tikslingumui išnagrinėti, o prireikus ir parengti Lietuvos Respublikos bendros migracijos politikos strategijos projektą⁷².

2009 metais numatyta atlikti integracijos procesų valdymo institucijų ir infrastruktūros analizę, parengti ataskaitą, apimančią Lietuvoje gyvenančių trečiųjų šalių piliečių integracijos politikos vertinimo principus ir naudotinių rodiklių, reikalingų integracijos stebėsenai ir politikos analizei, apibūdinimą⁷³.

2.3.3. Šeimos susijungimas

Sprendimų išduoti⁷⁴ leidimų laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje šeimos susijungimo pagrindų skaičius kasmet auga: 2006 metais priimti 3509 sprendimai (tai sudarė apie 47 proc. bendro sprendimų skaičiaus), 2007 metais – 3784 (43 proc.), o 2008 metais – 4304 (40 proc.).

Leidimo laikinai gyventi išdavimą užsieniečiui šeimos susijungimo atveju reglamentuoja Užsieniečių teisinės padėties įstatymo 43 straipsnis. Pagal šio straipsnio 6 dalį užsieniečio šeimos nariai gali atvykti pas užsienietį šeimos susijungimo tikslu tuo atveju, jeigu užsienietis pragyveno Lietuvos Respublikoje pastaruosius 2 metus, turi ne mažiau kaip vienus metus galiojantį leidimą laikinai gyventi ir pagrįstas perspektyvas įgyti teisę nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje. Šie reikalavimai netaikomi, kai šeimos nariai atvyksta pas užsienietį, kuriam suteiktas pabėgėlio Lietuvos Respublikoje statusas, o įsigaliojus Lietuvos Respublikos Seimo **2008 m. vasario 1 d.**

⁷² Ministro Pirmininko 2009 m. kovo 4 d. potvarkiu Nr. 87 sudaryta darbo grupė, kuriai pavesta išnagrinėti Lietuvos Respublikos bendros migracijos politikos strategijos rengimo tikslingumą ir pateikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei pasiūlymus, prireikus – Lietuvos Respublikos bendros migracijos politikos strategijos ir (ar) kitų teisės aktų projektus.

⁷³ <http://www.ces.lt/list.php?strid=3003&id=4472>

⁷⁴ Nurodomas priimtų teigiamų sprendimų išduoti ir pakeisti leidimą laikinai gyventi Lietuvoje pagal Migracijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos parengtame 2006, 2007 ir 2008 metų Migracijos metraštyje nurodytus duomenis

priimtiems Užsieniečių teisinės padėties įstatymo pakeitimams⁷⁵ – ir šeimos nariams atvykstant pas užsieniečių, kuriam leidimas laikinai gyventi Lietuvoje išduotas mokslinių tyrimų ir (arba) eksperimentinės plėtros darbų atlikimo pagrindu. Paminėtina tai, kad svarstant šias Užsieniečių teisinės padėties įstatymo pataisas Lietuvos Respublikos Seime buvo plačiai diskutuota dėl išimčių ir aukštos kvalifikacijos specialistams taikymo, t. y. siūlyta nustatyti švelnesnes tokių užsieniečių šeimos narių atvykimo sąlygas, tačiau galiausiai šiems siūlymams Lietuvos Respublikos Seimas nepritarė⁷⁶.

Darbdavių interesams atstovaujančios organizacijos aštriai kritikavo⁷⁷ (žiniasklaidoje, susitikimuose su politikais, valstybės institucijų atstovais) tokį teisinį reguliavimą, kai šeimos nariai net dvejus metus negali atvykti gyventi pas užsienio šalių specialistus, įmonių vadovus, steigėjus ar akcininkus, profesionalius sportininkus ar menininkus, atvykstančius laikinai gyventi ir dirbti Lietuvoje. Teigė, kad toks įstatymas stabdo investicijas, užsienio bendrovėms sunku atsivežti aukštos kvalifikacijos specialistų ir vadovų, nes jų šeimos nariai dvejus metus gali lankytis Lietuvoje tik kaip turistai.

Respublikos Prezidentas 2008 m. birželio 18 d. dekretu⁷⁸ Lietuvos Respublikos Seimui pateikė Užsieniečių teisinės padėties įstatymo 43 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą, siūlydamas supaprastinti reikalavimus užsieniečiams atsivežti šeimos narius asmenims, kurie turi leidimus gyventi ir dirbti Lietuvos teritorijoje ir tenkina įstatyme numatytas sąlygas, ir taip sudaryti palankesnes sąlygas verslui kurti bei plėtoti, didinti Lietuvos konkurencingumą, pritraukti užsienio investicijas bei kurti aukštesnės pridėtinės vertės prekes ir paslaugas. Respublikos Prezidentas nurodė, kad siūlomos nuostatos teigiamai paveiktų Lietuvos įmonių galimybes pritraukti trūkstamų specialistų, kadangi būtų sudarytos palankesnės sąlygos jų visaverčiam gyvenimui ir socialinių poreikių tenkinimui. Pagal pateiktą Užsieniečių teisinės padėties įstatymo pakeitimo įstatymo projektą šeimos nariams būtų leidžiama atvykti, jeigu užsienietis turi ne mažiau kaip vienus metus galiojantį leidimą laikinai gyventi.

⁷⁵ Valstybės žinios, 2008, Nr. 22-803

⁷⁶ Lietuvos Respublikos Seimo 2008 m. sausio 29 d. posėdžio (378) ir 2008 m. vasario 1 d. posėdžio (383) stenogramos

⁷⁷ pvz., Investuotojų forumo 2008 m. kovo 28 d. raštas, adresuotas Lietuvos Respublikos Vyriausybei, kuriuo siūloma keisti įstatymu nustatytą reguliavimą, kuris kaip pažymima rašte, ypač nepalankus užsienio investuotojams, užsienio šalių specialistams, įmonių vadovams, steigėjams bei akcininkams, atvykstantiems laikinai gyventi ir dirbti Lietuvoje, netgi iš tų šalių, kurių piliečiams yra taikomas bevizis įvažiavimo į šalį režimas, pvz., JAV, Kanados, Japonijos, Korėjos, Australijos piliečiams.

⁷⁸ Valstybės žinios, 2008, Nr. 71-2726

Lietuvos Respublikos Vyriausybės nuomone⁷⁹, kuri buvo pateikta dėl šio projekto, siūlomas teisinis reguliavimas gali sudaryti sąlygas Lietuvos Respublikoje kurtis blogai integruotoms užsieniečių bendruomenėms. Lietuvos Respublikos Vyriausybė pasiūlė aiškiai apibrėžti, kokioms užsieniečių kategorijoms būtų taikomas palankesnis šeimos narių atvykimo režimas, teikiant prioritetą aukštos kvalifikacijos darbuotojams.

Užsieniečių teisinės padėties įstatymo pataisos šiuo klausimu iki šiol nepriimtos. Po projekto⁸⁰ svarstymo Lietuvos Respublikos Seimo komitetuose, siūloma palengvinti atvykimo sąlygas aukštos profesinės kvalifikacijos užsieniečių, atvykusių dėstyti, stažuoti ar pagal mainų programas užsieniečių, taip pat investuojančių Lietuvoje užsieniečių šeimos nariams.

2.3.4. Kita teisėta migracija

2008 metais pasiekta esminių laimėjimų dėl vizų režimo panaikinimo Lietuvos Respublikos piliečiams. Nuo 2008 m. kovo 1 d. panaikintas vizų režimas Lietuvos Respublikos piliečiams, vykstantiems į Kanadą turistiniais tikslais ne ilgesniam kaip 180 dienų laikotarpiui, ir nuo lapkričio mėnesio 17 d. piliečiams, vykstantiems į JAV turistiniais tikslais ne ilgesniam kaip 90 dienų laikotarpiui.

2.3.5. Pilietybė ir natūralizacija

Vieni aktualiausių ir labiausiai diskutuotų 2008 metais Lietuvos Respublikos pilietybės teisinio reguliavimo klausimai, susiję su atveju, kada Lietuvos Respublikos pilietis kartu gali būti ir kitos valstybės piliečiu, įtvirtinimu įstatyme. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 12 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad išskyrus įstatymo nustatytus atskirus atvejus, niekas negali kartu būti Lietuvos Respublikos ir kitos valstybės pilietis. Ši nuostata ne kartą analizuota Lietuvos Respublikos Konstituciniame Teisme. Apibrėždamas įstatymų leidėjo diskreciją šiuo klausimu, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2003 m. gruodžio 30 d. ir 2006 m. lapkričio 13 d. nutarimuose⁸¹ konstatavo, kad nustatydamas Lietuvos Respublikos pilietybės įgijimo pagrindus ir reguliuodamas pilietybės įgijimo ir netekimo tvarką, įstatymų leidėjas turi diskreciją, tačiau turi paisyti konstitucinio reikalavimo, kad Lietuvos Respublikos pilietis kartu gali būti ir kitos valstybės piliečiu tik atskirais įstatymo nustatytais atvejais. Konstitucinis Teismas pabrėžė, kad Konstitucijos

⁷⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. balandžio 15 d. nutarimas Nr. 309 “Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo “Dėl užsieniečių teisinės padėties” 43 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto XP-3192“, Valstybės žinios, 2009, Nr. Nr. 49-1956

⁸⁰ Lietuvos Respublikos įstatymo “Dėl užsieniečių teisinės padėties” 43 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas XP-3192(3), 2009-06-19

⁸¹ Valstybės žinios, 2003, Nr. 124-5643; Valstybės žinios, 2006, Nr. 123-4650

12 straipsnio nuostata, jog asmuo gali būti kartu Lietuvos Respublikos ir kitos valstybės piliečiu tik atskirais įstatymo nustatytais atvejais, reiškia, kad tokie įstatymo nustatyti atvejai gali būti tik labai reti (atskiri), kad dvigubos pilietybės atvejai turi būti ypač reti – išimtiniai, kad pagal Konstituciją negalima nustatyti tokio teisinio reguliavimo, pagal kurį dvigubos pilietybės atvejai būtų ne ypač retos išimtys, bet paplitęs reiškinys. Be to, 2006 m. lapkričio 13 d. nutarime „Dėl teisės aktų, reguliuojančių Lietuvos Respublikos pilietybės santykius, atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas konstatavo, kad daugelis Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) nuostatų, kurios Lietuvos Respublikos piliečiui leidžia kartu turėti ir kitos valstybės pilietybę, prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai, ir pažymėjo, kad Lietuvos Respublikos pilietybės įstatyme nustatytas teisinis reguliavimas yra labai prieštaringas, nenuoseklus, painus, o kai kurios formuluotės yra dviprasmiškos ir įstatymas taisytinus iš esmės.

Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2007 m. spalio 17 d. sprendimu iš Lietuvos Respublikos Vyriausybės, kitų suinteresuotų institucijų, įstaigų ir parlamentinių politinių partijų, nevyriausybinių organizacijų ir akademinės visuomenės atstovų buvo sudaryta darbo grupė, kuri turėjo rasti optimalų kompromisinį šio klausimo sprendimą ir parengti naujos redakcijos Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo projektą.

Darbo grupės parengtas Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo pakeitimo įstatymo projektas 2008 m. balandžio 1 d. buvo pateiktas Lietuvos Respublikos Seimui. Tobulinant projektą Seime buvo atsižvelgta į kai kuriuos Seimo narių pasiūlymus papildyti parengto įstatymo projekto nuostatas. Taigi įstatymo projekte⁸² apibrėžiant, kaip nustatyta Lietuvos Respublikos Konstitucijoje, atskirus atvejus, kada Lietuvos Respublikos piliečiai gali būti kitos valstybės piliečiais, pasiūlyta:

- 1) įtvirtinti galimybę užsienyje gimusiems vaikams išsaugoti Lietuvos Respublikos pilietybę, kai bent vienas tėvų yra Lietuvos Respublikos pilietis,
- 2) numatyti, kad teisę į Lietuvos Respublikos pilietybę neatsisakydami turimos kitos valstybės pilietybės gali įgyvendinti tremtiniai, politiniai kaliniai, iš Lietuvos okupacijos laikotarpiu pasitraukę asmenys ir jų vaikai, vaikaičiai ir provaikaičiai, taip pat lietuvių kilmės asmenys, tradiciškai gyvenantys valstybėse, su kuriomis Lietuvai skiria valstybės siena,
- 3) nustatyti, kad Lietuvos Respublikos pilietybę yra išsaugoma ir tais atvejais, kai asmuo įgyja kitos Europos Sąjungos valstybės narės ar Šiaurės Atlanto Sutarties Organizacijos valstybės narės pilietybę.

⁸² Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo pakeitimo įstatymo projektas Nr. XP-2952(3), 2008-06-18

Paminėtina, kad ne visi darbo grupės nariai buvo vieningi dėl parengto projekto nuostatų. Du Seimo nariai, Pasaulio lietuvių bendruomenės valdybos pirmininkė ir Tautinių mažumų ir išeivijos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktorius pateikė atskirąją nuomonę⁸³ dėl nepritarimo parengtam projektui. Jie pažymėjo, kad projektu siūlomas dvigubos pilietybės problemos sprendimas yra nepakankamas, nes neatitinka didelio skaičiaus išvykusių Lietuvos piliečių teisėtų lūkesčių, o kartu ir ilgalaikio lietuvių tautos ir valstybės intereso išlaikyti išvykusius piliečius Lietuvos kultūrinėje erdvėje, neprarasti su jais pilietinio ryšio. Šių darbo grupės narių nuomone, taisant pilietybės klausimų teisinį reglamentavimą nepaisyta nacionalinių interesų, vienas kurių – išlaikyti ryšį su šimtais tūkstančių į užsienį išvykusių piliečių, kadangi pagal projektu siūlomą teisinį reguliavimą Lietuvos Respublikos pilietybės negalėtų išlaikyti didelė dalis išvykusių piliečių. Parengtas projektas buvo gana kritiškai įvertintas tiek Lietuvos, tiek ir išeivijos spaudoje, išsakyta kritikos net Lietuvos Respublikos Konstituciniam Teismui kaip netiksliai interpretavusiam Konstitucijos žodžius⁸⁴.

Po audringų svarstymų Lietuvos Respublikos Seimas 2008 m. birželio 30 d. priėmė Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo pakeitimo įstatymą⁸⁵. Tačiau Respublikos Prezidentas šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą vetavo ir grąžino Semui jį pakartotinai svarstyti⁸⁶. Savo dekretu Respublikos Prezidentas nurodė, kad nustatant pilietybės santykių reguliavimą nebuvo paisoma konstitucinio reikalavimo, kad Lietuvos Respublikos pilietis kartu gali būti ir kitos valstybės piliečiu tik ypač retais – išimtiniais – atvejais. Priešingai, įstatyme dar labiau išplėstos dvigubos pilietybės suteikimo (išsaugojimo) galimybės, sudarančios teisinių prielaidų dvigubai pilietybei tapti ne ypač reta išimtimi, bet paplitusiu reiškiniu. Nurodė, kad įstatyme yra nuostatų, pažeidžiančių konstitucinius asmenų lygiateisiškumo ir teisinio aiškumo principus. Respublikos Prezidento nuomone priimta nauja įstatymo redakcija Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarime nurodytų problemų neišsprendė, todėl pasiūlė Seimui įstatymą taisyti ir nustatyti Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo galiojimo terminą.

Lietuvos Respublikos Seimas, atsižvelgęs į Respublikos Prezidento pasiūlytus pataisymus, 2008 m. liepos 15 d. priėmė iki 2010 m. sausio 1 d. galiojančią naują Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo redakciją. Iki šios datos turi priimtas naujas Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymas.

⁸³ http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=316861

⁸⁴ http://www.lietuviams.com/index.php?user_sub_id=44&itemID=4412

⁸⁵ Lietuvos Respublikos Seimo 2008 m. birželio 30 d. posėdžio (440) stenograma

http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=323574&p_query=pilietyb%EBs&p_tr2=2

⁸⁶ Lietuvos Respublikos Prezidento 2008 m. liepos 11 d. dekretas Nr. 1K-1440, Valstybės žinios, Nr. 2008, Nr. 81-3200

Respublikos Prezidento sprendimas vetuoti įstatymą sukėlė dalies politikų pasipiktinimą⁸⁷, nuvyklė daugelį užsienio valstybėse gyvenančių tautiečių. Tik lietuviai, gyvenantys šalyse, nepriklausančiose nei Europos Sąjungai nei Šiaurės Atlanto Sutarties Organizacijai, atsidūrę Prezidentą palaikančiųjų pusėje, kadangi pagal Seimo pasiūlytą įstatymą jie nebūtų turėję galimybės išsaugoti Lietuvos ir kartu turėti kitos šalies pilietybę. Pavyzdžiui, Prezidento veto palaikė lietuvių kilmės asmenys, gyvenantys Argentinoje (šioje šalyje gyvena apie 200 tūkst. lietuvių kilmės asmenų)⁸⁸.

Svarstyta dėl Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintos dvigubą pilietybę ribojančios nuostatos keitimo tikslingumo, nes Lietuvos Respublikos Konstitucijos nuostata, ribojanti dvigubą pilietybę, gali būti pakeista tik referendumu. Respublikos Prezidentas siūlė rengti referendumą ir leisti žmonėms pareikšti savo nuomonę dėl dvigubos pilietybės. Tačiau įvairių politinių partijų atstovai neturi vieningos nuomonės, ar referendumas geriausias būdas dvigubos pilietybės klausimui spręsti. Manoma, kad referendumas gali nepavykti, nes pagal įstatymą, kad referendumas būtų laikomas įvykusi, turi dalyvauti daugiau negu pusė rinkėjų⁸⁹. Be to, pasakytina, kad Lietuvoje gyvenančių piliečių nuomonė dvigubos pilietybės klausimu nėra vieninga.

Respublikos Prezidentas 2008 m. spalio 27 d. dekretu⁹⁰ sudarė naują darbo grupę, kuriai iki 2009 m. vasario 1 d. pavedė pateikti išvadas dėl tolesnio Lietuvos Respublikos pilietybės teisinių santykių reguliavimo. Naujo Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo projektą Respublikos Prezidentas pateikė Lietuvos Respublikos Seimui 2009 m. vasario 17 d. dekretu⁹¹. Šiuo metu projektas⁹² svarstomas Lietuvos Respublikos Seimo komitetuose. Tačiau paminėtina, kad dėl šio naujo projekto ir siūlomo Lietuvos Respublikos pilietybės santykių teisinio reguliavimo diskutuojama ne mažiau, todėl iki šiol šis klausimas išlieka tarp aktualiausių.

3. Europos Sąjungos teisės aktų įgyvendinimas

2008 m. vasario 23 d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ įstatymo pakeitimo įstatymas⁹³, kuriomis į nacionalinę teisę perkeltos Šengeno teisyno nuostatos migracijos srityje. Šiuo įstatymu taip pat įgyvendintos 2005 m. gruodžio 1 d. Tarybos direktyvos

⁸⁷ <http://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/article.php?id=17792340>

⁸⁸ <http://www.balsas.lt/naujiena/205553/argentinios-lietuviai-palaiko-prezidento-veto-pilietybes-istatymui/rubrika:naujienos-lietuva-politika>

⁸⁹ <http://www.balsas.lt/naujiena/208438/del-dvigubos-pilietybes-prezidentas-siulo-rengti-referenduma-dar-papildyta-video/rubrika:naujienos-lietuva>

⁹⁰ Valstybės žinios, 2008, Nr. 125-4752

⁹¹ Valstybės žinios, 2009, Nr. 19-747

⁹² Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo projektas Nr. XIP-353, 2009-02-17

⁹³ Valstybės žinios, 2008, Nr. 22-803

2005/85/EB, nustatančios būtiniausius reikalavimus dėl pabėgėlio statuso suteikimo ir panaikinimo tvarkos valstybėse narėse (OL 2005 L 326, p. 13), ir 2005 m. spalio 12 d. Tarybos direktyvos **2005/71/EB** dėl konkrečios įleidimo trečiųjų šalių piliečiams atvykti mokslinių tyrimų tikslais tvarkos (OL 2005 L 289, p. 15), nuostatos.

Įgyvendinant 2006 m. gruodžio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. **1931/2006**, nustatantį vietinio eismo per valstybių narių išorines sausumos sienas taisykles ir iš dalies keičiantį Šengeno konvencijos nuostatas (OL 2006 L 405, p. 1), vykdomos konsultacijos su Baltarusijos Respublika ir Rusijos Federacija dėl vietinio eismo per sieną susitarimų sudarymo ir pasirengimas šiems susitarimams įgyvendinti. Lietuvos Respublikos Vyriausybės susitarimus su Rusijos Federacijos ir Baltarusijos Respublikos Vyriausybėmis dėl vietinio eismo per valstybės sieną numatoma pasirašyti iki 2009 metų pabaigos. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. spalio 29 d. nutarimu Nr. 1096⁹⁴ nuostatomis, susijusiomis su vietinio eismo per valstybės sieną leidimo išdavimu, buvo papildyti Užsieniečių registro nuostatai.

Siekdama užtikrinti 2007 m. liepos 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos Reglmento (EB) Nr. **862/2007** dėl Bendrijos migracijos statistikos ir tarptautinės apsaugos statistikos ir panaikinančio Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 311/76 dėl statistinių duomenų rinkimo apie darbuotojus užsieniečius (OL 2007 L 199, p. 23) nuostatų įgyvendinimą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2008 m. spalio 14 d. nutarimu⁹⁵ Statistikos departamentui prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės pavedė koordinuoti statistinės informacijos rengimą, o atitinkamoms valstybės institucijoms – teikti informaciją.

Įgyvendinant ES Tarybos sprendimą **2008/381/EB** dėl Europos migracijos tinklo sukūrimo (OL 2008 L 131, p. 7), 2008 m. lapkričio 27 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybė ir Tarptautinė migracijos organizacija sudarė susitarimą dėl bendradarbiavimo⁹⁶. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. vasario 25 d. nutarimu Nr. 126⁹⁷ Europos migracijos tinklo nacionalinio informacijos centro funkcijas atliekančia įstaiga paskirtas Tarptautinės migracijos organizacijos Vilniaus biuras, atitinkamoms valstybės institucijoms pavesta paskirti nacionalinio informacijos centro ekspertus, užtikrintas kitų kompetentingų valstybės institucijų ir įstaigų, taip pat kitų migracijos ir prieglobsčio srityje veikiančių suinteresuotų įstaigų, organizacijų ir asmenų dalyvavimas Europos migracijos tinklo veikloje.

⁹⁴ Valstybės žinios, 2008, Nr. 127-4850

⁹⁵ Valstybės žinios, 2008, Nr. 121-4594

⁹⁶ Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Tarptautinės migracijos organizacijos susitarimas dėl bendradarbiavimo įgyvendinant 2008 m. gegužės 14 d. Tarybos sprendimą 2008/381/EB dėl Europos migracijos tinklo sukūrimo, Valstybės žinios, 2009, Nr. 6-161

⁹⁷ Valstybės žinios, 2009, Nr. 23-908

Siekiant perkelti ir įgyvendinti 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos **2008/115/EB** dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse (OL 2008 L 348, p. 98) nuostatas, Lietuvos Respublikos Ministras Pirmininkas 2009 m. balandžio 10 d. potvarkiu Nr. 134 sudarė darbo grupę Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ pakeitimo įstatymo projektui parengti.

Įgyvendindamas 2007 m. gruodžio 5 d. Komisijos rekomendaciją **2008/355/EB** dėl EB sutarties 20 straipsnio teksto įrašymo į pasus (OL 2008 L 118, p. 30), vidaus reikalų ministras 2008 m. rugsėjo 1 d. priėmė įsakymo, kuriuo patvirtinta Lietuvos Respublikos paso forma ir šios formos aprašymas, pakeitimus⁹⁸.

Įgyvendindama 2007 m. gegužės 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimą **Nr. 574/2007/EB** dėl Išorės sienų fondo 2007–2013 m. laikotarpiui pagal Solidarumo ir migracijos srautų valdymo bendrąją programą įsteigimo (OL 2007 L 144, p. 22) ir 2007 m. gegužės 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimą **Nr. 575/2007/EB** dėl Europos grąžinimo fondo 2008–2013 m. laikotarpiui pagal Solidarumo ir migracijos srautų valdymo bendrąją programą įsteigimo (OL 2007 L 144, p. 45), Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2007 m. spalio 24 d. nutarimu Nr. 1128⁹⁹ atsakinga institucija administruoti Išorės sienų fondą ir Europos grąžinimo fondą paskyrė Vidaus reikalų ministeriją. Išorės sienų fondo daugiametė programa 2008–2013 m. pateikta Europos Komisijai 2008 m. spalio 17 d. (Europos Komisija šią programą patvirtino 2008 m. gruodžio 19 d.). Lietuvos daugiametė Europos grąžinimo fondo programa Europos Komisijai pateikta 2008 m. spalio 17 d. (Europos Komisija šią programą patvirtino 2009 m. kovo 9 d.).

Įgyvendindama 2007 m. gegužės 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimą **Nr. 573/2007/EB** dėl Europos pabėgėlių fondo 2008–2013 m. laikotarpiui pagal Solidarumo ir migracijos srautų valdymo bendrąją programą įsteigimo ir panaikinančio Tarybos sprendimą 2004/904/EB (OL 2007 L 144, p.1), Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2007 m. rugpjūčio 14 d. nutarimu¹⁰⁰ paskyrė Socialinės apsaugos ir darbo ministeriją atsakinga institucija, administruojančia Europos pabėgėlių fondo programą 2008–2013 metų laikotarpiu. Europos pabėgėlių fondo Lietuvoje daugiametė 2008–2013 m. programa patvirtinta socialinės apsaugos ir darbo ministro 2008 m. liepos 9 d. įsakymu¹⁰¹.

Įgyvendinant 2007 m. birželio 25 d. Tarybos sprendimą **2007/435/EB** dėl Europos fondo trečiųjų šalių piliečių integracijai 2007–2013 m. laikotarpiui pagal Solidarumo ir migracijos srautų

⁹⁸ Valstybės žinios, 2008, Nr. 101-3917

⁹⁹ Valstybės žinios, 2007, Nr. 112-4570

¹⁰⁰ Valstybės žinios, 2007, Nr. 92-3692

¹⁰¹ Valstybės žinios, 2008, Nr. 79-3126

valdymo bendrąją programą įsteigimo (OL 2007 L 168, p. 18), atsakinga institucija, administruojančia Europos fondo trečiųjų šalių piliečių integracijai programą 2007–2013 metų laikotarpiu, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu¹⁰² paskirta Socialinės apsaugos ir darbo ministerija. Europos fondo trečiųjų šalių piliečių integracijai daugiamečę programą (2007–2013 m.) socialinės apsaugos ir darbo ministras patvirtino 2008 m. rugpjūčio 1 d. įsakymu¹⁰³.

Metodologija

Ataskaita apie migracijos ir prieglobsčio padėtį Lietuvos Respublikoje 2008 metais parengta pagal Europos migracijos tinklo metinės politikos ataskaitos rengimo specifikacijos reikalavimus.

Ataskaita rengta derinant kokybinius ir kiekybinius duomenų rinkimo bei analizės metodus.

Nagrinėti ir analizuoti Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti teisės aktai, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarimai, oficialiai paskelbti Lietuvos Respublikos įstatymų projektai, užregistruoti pasiūlymai dėl įstatymų projektų, Lietuvos Respublikos Seimo posėdžių stenogramos, taip pat Europos Sąjungos teisės aktai, migracijos srityje atliktų tyrimų medžiaga ir apklausų rezultatai, valstybės institucijų paskelbti duomenys, ataskaitos ir pranešimai, nevyriausybinių organizacijų bei įstaigų pranešimai, taip pat informacija, skelbta žiniasklaidos priemonėmis.

Naudotasi valstybės institucijų – Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, Migracijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos, Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos, Darbo biržos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Valstybinės darbo inspekcijos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, skelbtais statistiniais duomenimis, taip pat kasmet Migracijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos leidžiamame Migracijos metraštyje pateikiamais statistiniais duomenimis.

¹⁰² Valstybės žinios. 2007, Nr. 92-3693

¹⁰³ Valstybės žinios, 2008, Nr. 90-3610

Šaltiniai

Lietuvos Respublikos Konstitucija, Valstybės žinios, 1992, Nr. 33-1014

Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymas, Valstybės žinios, 2002, Nr. 95-4087; 2008, Nr. 83-3293

Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo pakeitimo įstatymo projektas Nr. XP-2952(3), 2008-06-18

Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo projektas Nr. XIP-353, 2009-02-17

Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl užsieniečių teisinės padėties“, Valstybės žinios, 2004, Nr. 73-2539

Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 43 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas XP-3192(3), 2009-06-19

Valstybės sienos ir jos apsaugos įstatymas, Valstybės žinios, 2000, Nr. 42-1192

Lietuvos Respublikos konsulinis statutas, Valstybės žinios, 1995, Nr. 43-1047; 2006, Nr. 68-2492

Lietuvos Respublikos Seimo 2008 m. gruodžio 9 d. nutarimas Nr. XI-52 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“, Valstybės žinios, 2008, Nr. 146-5870

Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1998 m. sausio 10 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 1996 m. gruodžio 10 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“ atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, Valstybės žinios, 1998, Nr. 5-99

Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Prezidento 2003 m. balandžio 11 d. dekreto Nr. 40 „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo išimties tvarka“ ta apimtimi, kuria nustatyta, kad Lietuvos Respublikos pilietybė išimties tvarka suteikiama Jurij Borisov, atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 16 straipsnio 1 daliai“, Valstybės žinios, 2003, Nr. 124-5643

Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. lapkričio 13 d. nutarimas „Dėl teisės aktų, reguliuojančių Lietuvos Respublikos pilietybės santykius, nuostatų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, Valstybės žinios, 2006, Nr. 123-4650

Lietuvos Respublikos Prezidento 2008 m. lapkričio 28 d. dekretas Nr. 1K-1611 „Dėl Andriaus Kubiliaus skyrimo Lietuvos Respublikos Ministru Pirmininku“, Valstybės žinios, 2008, Nr. 138-5452

Lietuvos Respublikos Prezidento 2008 m. gruodžio 4 d. dekretas Nr. 1K-1625 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės sudėties“, Valstybės žinios, 2008, Nr. 140-5543

Lietuvos Respublikos Prezidento 2008 m. birželio 18 d. dekretas Nr. 1K-1392 „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 43 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto pateikimo svarstyti Lietuvos Respublikos Seimui“, Valstybės žinios, 2008, Nr. 71-2726

Lietuvos Respublikos Prezidento 2008 m. liepos 11 d. dekretas Nr. 1K-1440 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo priimto Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo pakeitimo įstatymo gražinimo Seimui pakartotinai svarstyti“, Valstybės žinios, Nr. 2008, Nr. 81-3200

Lietuvos Respublikos Prezidento 2008 m. spalio 27 d. dekretas Nr. 1K-1558 „Dėl darbo grupės sudarymo“, Valstybės žinios, 2008, Nr. 125-4752

Lietuvos Respublikos Prezidento 2009 m. vasario 17 d. dekretas Nr. 1K-1708 „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo projekto pateikimo Lietuvos Respublikos Seimui“, Valstybės žinios, 2009, Nr. 19-747

Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Vengrijos Respublikos Vyriausybės susitarimas dėl abipusio atstovavimo tvarkant vizas ir renkant biometrinius duomenis jų diplomatinėse atstovybėse ir konsulinėse įstaigose, Valstybės žinios, 2008, Nr. 69-2622

Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Tarptautinės migracijos organizacijos susitarimas dėl bendradarbiavimo įgyvendinant 2008 m. gegužės 14 d. Tarybos sprendimą 2008/381/EB dėl Europos migracijos tinklo sukūrimo, Valstybės žinios, 2009, Nr. 6-161

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. vasario 25 d. nutarimas Nr. 126 „Dėl 2008 m. gegužės 14 d. Tarybos sprendimo 2008/381/EB dėl Europos migracijos tinklo sukūrimo įgyvendinimo“, Valstybės žinios, 2009, Nr. 23-908

Lietuvos Respublikos darbo nuomos įstatymo koncepcija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. birželio 6 d. nutarimu Nr. 569, Valstybės žinios, 2007, Nr. 67-2619

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. kovo 14 d. nutarimu Nr. 291 (Valstybės žinios, 2001, 24-794; 2008, Nr. 46-1722)

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. liepos 17 d. nutarimu Nr. 892 (Valstybės žinios, 1998, Nr. 66-1916; 2008, Nr. 46-1793)

Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. vasario 22 d. nutarimu Nr. 194 (Valstybės žinios, 2001, Nr. 18-556; 2008, Nr. 40-1459)

Policijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. sausio 29 d. nutarimu Nr. 98 (Valstybės žinios, 2001, Nr. 10-294)

Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. rugsėjo 25 d. nutarimu Nr. 1155 (Valstybės žinios, 1998, Nr. 85-2378; 2008, Nr. 49-1827)

Tautinių mažumų ir išeivijos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. lapkričio 24 d. nutarimu Nr. 1370 (Valstybės žinios, 1998, Nr. 105-2914; 2003, Nr. 17-733)

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. balandžio 25 d. nutarimas Nr. 416 „Dėl Ekonominės migracijos reguliavimo strategijos ir jos įgyvendinimo priemonių 2007-2008 metų plano patvirtinimo“, Valstybės žinios, 2007, Nr. 49-1897

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 14 d. nutarimas Nr. 821 „Dėl Ekonominės migracijos reikalų komisijos sudarymo ir jos nuostatų patvirtinimo“, Valstybės žinios, 2007, Nr. 91-3630

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. liepos 23 d. nutarimas Nr. 783 „Dėl Ilgalaikės valstybės santykių su užsienio lietuviais 2008–2020 metų strategijos patvirtinimo ir Ilgalaikės valstybės santykių su užsienio lietuviais 2008–2020 metų strategijos koordinavimo ir priežiūros komisijos sudarymo“, Valstybės žinios, 2008, Nr. 91-3633

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. rugsėjo 24 d. nutarimas Nr. 957 „Dėl Ekonominės migracijos procesų ir užsienio lietuvių būklės stebėsenos, analizės ir prognozavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, Valstybės žinios, 2008, Nr. 114-4363

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. liepos 9 d. nutarimas Nr. 725 „Dėl darbo jėgos migracijos šalies viduje skatinimo 2008-2010 metų programos patvirtinimo“, Valstybės žinios, 2008, Nr. 85-3378

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. gruodžio 3 d. nutarimas Nr. 1317 „Dėl Lietuvos imigracijos politikos gairių patvirtinimo“, Valstybės žinios, 2008, Nr. 143-5706

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. spalio 29 d. nutarimas Nr. 1096 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. rugsėjo 4 d. nutarimo Nr. 1049 „Dėl užsieniečių registro įsteigimo ir nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“, Valstybės žinios, 2008, Nr. 127-4850

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. spalio 14 d. nutarimas Nr. 1017 „Dėl 2007 m. liepos 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 862/2007 dėl Bendrijos migracijos statistikos ir tarptautinės apsaugos statistikos ir panaikinančio Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 311/76 dėl statistinių duomenų rinkimo apie darbuotojus užsieniečius nuostatų įgyvendinimo“, Valstybės žinios, 2008, Nr. 121-4594

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. balandžio 15 d. nutarimas Nr. 309 „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 43 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto XP-3192“, Valstybės žinios, 2009, Nr. 49-1956

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. gruodžio 19 d. posėdžio protokolo Nr. 50 išrašas

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. kovo 26 d. posėdžio protokolo Nr. 12 išrašas

Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko 2009 m. kovo 4 d. potvarkis Nr. 87 „Dėl darbo grupės sudarymo“

Lietuvos Respublikos Seimo 2008 m. sausio 29 d. posėdžio (378) stenograma

Lietuvos Respublikos Seimo 2008 m. vasario 1 d. posėdžio (383) stenograma
Lietuvos Respublikos Seimo 2008 m. birželio 30 d. posėdžio (440) stenograma

Migracijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2000 m. spalio 6 d. įsakymu Nr. 388 (Valstybės žinios, 2000, Nr. 86-2639; 2008, Nr. 88-3538)

Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Užsieniečių registracijos centro nuostatai, patvirtinti Valstybės sienos apsaugos tarnybos vado 2007 m. gruodžio 29 d. įsakymu Nr. 4-1220 (Valstybės žinios, 2008, Nr. 5-180)

Pavyzdiniai teritorinių policijos įstaigų viešosios policijos migracijos skyrių, poskyrių, grupių ir pasų poskyrių nuostatai, patvirtinti Lietuvos policijos generalinio komisaro 2007 m. birželio 18 d. įsakymu Nr. 5-V-403 (Valstybės žinios, 2007, Nr. 99-4038)

Lietuvos darbo biržos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. lapkričio 13 d. įsakymu Nr. A1-306 (Valstybės žinios, 2006, Nr. 125-4774)

Pabėgėlių priėmimo centro nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2005 m. rugpjūčio 18 d. įsakymu Nr. A1-234 (Valstybės žinios, 2005, Nr. 102-3795)

Valstybinės darbo inspekcijos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2009 m. gegužės 12 d. įsakymu Nr. A1-316 (Valstybės žinios, 2009, Nr. 58-2262)

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Ekonominės migracijos skyriaus nuostatai, patvirtinti socialinės apsaugos ir darbo ministro 2009 m. vasario 20 d. įsakymu Nr. A1-60

Vidaus reikalų ministro 2008 m. kovo 3 d. įsakymas Nr. 1V-74 „Dėl darbo grupės sudarymo“

Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2007 m. lapkričio 20 d. įsakymas Nr. A1-323 „Dėl 2008-2012 metų ekonominės migracijos tyrimų plano patvirtinimo“, Valstybės žinios, 2007, Nr. 121-4968

Švietimo ir mokslo ministro 2008 m. lapkričio 20 d. įsakymas Nr. ISAK-3207 „Dėl Protų susigražinimo ir pritraukimo programos patvirtinimo“, Valstybės žinios, 2008, Nr. 138-5459

Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. balandžio 24 d. įsakymas Nr. A1-118 „Dėl Leidimo dirbti užsieniečiams išdavimo sąlygų ir tvarkos aprašo patvirtinimo“ Valstybės žinios, 2006, Nr. 46-1669

OL 2005 L 289, p. 15

OL 2005 L 326, p. 13

OL 2006 L 405, p. 1

OL 2007 L 144, p. 1

OL 2007 L 144, p. 22

OL 2007 L 144, p. 45

OL 2007 L 168, p. 18

OL 2007 L 199, p. 23

OL 2007 L 323, p. 34

OL 2008 L 118, p. 30
OL 2008 L 131, p. 7
OL 2008 L 348, p. 98

Tyrimo „Europos Sąjungos migracijos politikos iniciatyvų poveikis Lietuvai ir Lietuvos tikslai formuojant Europos Sąjungos politiką legalios ir nelegalios migracijos srityje“ galutinė ataskaita, Viešosios politikos ir vadybos institutas, 2008, <http://www.vpvi.lt/lt/es-migracijos-politikos-iniciatyv-poveikis-lituvai-ir-lietuvas-tikslai-formuojant-es-politik-legalios-ir-nelegalios-migracijos-srityje/?start=15>

Tyrimo „Ekonominės migracijos reguliavimo strategijos efektyvumo vertinimas“ I etapo galutinė ataskaita „Lietuvos gyventojų migracijos tendencijos ir grįžimą skatinantys veiksniai“, Viešosios politikos ir vadybos institutas, 2008, <http://www.vpvi.lt/assets/Uploads/Ekonomines-migracijos-reguliavimo-strategijos-efektyvumo-vertinimasVPVI2009.pdf>

Mokslinis tyrimas „Darbo rinkos analizė ir pasiūlymai darbo jėgos trūkumo problemai spręsti, atsižvelgiant į šalies ūkio plėtros prognozę 2008-2015 metams“, Ekonominių ir teisinių konsultacijų centras, 2007, <http://www.ukmin.lt/lt/dokumentai/ziniasklaidai/detail.php?ID=21555>

Lietuvos gyventojų ir užsienio lietuvių bendruomenių atstovų požiūrio į emigraciją tyrimas, Visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų centras „Vilmorus“, Tarptautinės migracijos organizacijos Vilniaus biuras, 2008, http://www.tmid.lt/wp-content/uploads/2009/05/poziuris-i-emigracija-ir-emigrantus-pristatymas_asipaviciene-ir-vgaidys.pdf

http://www.pasienis.lt/lit/Neteisetai_per_Lietuva_vykusiu_ar_joje_b/2526
http://www.pasienis.lt/popup2.php?m_news_id=2234&tmpl_name=m_news_print_form
<http://www.vilnius.policija.lt/index.php?lang=1&sid=142&tid=1496>
<http://www.ces.lt/news.php?strid=4298&id=4352>
<http://www.euro.lt/lt/naujienos/apie-lietuvas-naryste-europos-sajungoje/naujienos/3767/>
<http://www.urm.lt/index.php?-1747844331>
<http://www.swedbank.lt/lt/articles/view/904>
<http://www.balsuok2008.lt/news/daily/emigrants/article.php?id=21632192>
http://www.laimaandrikiene.lt/naujienos/visa/?no_cache=1&L=0&tx_ttnews%5Bmonth%5D=04&tx_ttnews%5Byear%5D=2008&tx_ttnews%5Btt_news%5D=228&tx_ttnews%5BbackPid%5D=51&cHash=3fca3b36e0
<http://www.iom.lt/lt/naujienos/>
<http://www.ces.lt/list.php?strid=3003&id=4472>
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=316861
http://www.lietuviams.com/index.php?user_sub_id=44&itemID=4412
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=323574&p_query=pilietyb%EBs&p_tr2
<http://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/article.php?id=17792340>
<http://www.balsas.lt/naujiena/205553/argentinios-lietuviai-palaiko-prezidento-veto-pilietybes-istatymui/rubrika:naujienos-lietuva-politika>
<http://www.balsas.lt/naujiena/208438/del-dvigubos-pilietybes-prezidentas-siulo-rengti-referenduma-dar-papildyta-video/rubrika:naujienos-lietuva>
<http://www.plbe.org/>
<http://infocentras.iom.lt/>